

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

VÝROBA HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V KRASLÍČÍCH
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michaela Kajabová

*Specializace v pedagogice, obor Hudba se zaměřením na vzdělávání
léta studia (2009 - 2012)*

Vedoucí práce: Mgr. Vít Aschenbrenner

Plzeň, 20. března 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 20. března 2012

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Vítu Aschenbrennerovi za odborné vedení mé bakalářské práce, vstřícný přístup a cenné rady.

Děkuji také panu Milanu Špringsovi za spolupráci při rozhovoru a za odborný výklad při mé exkurzi ve firmě Amati – Denak, s. r. o. v Kraslicích.

OBSAH

1 ÚVOD.....	1
2 MĚSTO KRASLICE	3
3 POČÁTKY VÝROBY HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V KRASLICÍCH.....	5
3.1 OBDOBÍ OD 16. – 17. STOLETÍ – ROZVOJ HOUSLAŘSTVÍ.....	5
3.2 OBDOBÍ TŘICETILETÉ VÁLKY	6
3.3 VÝROBA V 18. STOLETÍ	6
3.4 POČÁTKY VÝROBY V 19. STOLETÍ.....	7
3.5 OBDOBÍ OD 40. LET 19. STOLETÍ DO 2. SVĚTOVÉ VÁLKY	8
3.6 VLIV ROMANISMU	8
4 ZNÁMÍ VÝROBCI HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V KRASLICÍCH.....	10
4.1 FIRMA BOHLAND & FUCHS	10
4.2 KOHLERT.....	11
4.3 EMANUEL HÜLLER	11
4.4 ANTON KONRAD HÜTT.....	12
4.5 STOWASSEROVÉ	12
4.6 HANS RÖLZ	13
4.7 HEINZMANNOVÉ.....	13
4.8 JOHANN LANGHAMMER, JOSEF RICHTER	13
4.9 ADOLF A JULIUS LEHRER.....	14
4.10 LAUSMANNOVÉ	14
4.11 PETR IGNAZ RIEDL	15
4.12 RICHARD DOTZAUER.....	15
4.13 ANTON RICHARD BREINEL	15
5 AMATI – DENAK.....	16
5.1 VZNIK AMATI - DENAK	16
5.2 AMATI V 50. A 60. LETECH.....	16
5.3 ORCHESTR AMATI – DENAK	18
5.4 DŮLEŽITÉ ROKY PRO AMATI.....	18
5.5 AMATI - DENAK A SOUČASNOST	19
6 AMATI DENAK V POSLEDNÍCH PĚTI LETECH.....	20
7 SORTIMENT FIRMY AMATI	22
7.1 DŘEVĚNÉ DECHOVÉ NÁSTROJE	22

7.1.1	Klarinety	22
7.1.2	Příčné flétny	23
7.1.3	Fagoty	23
7.1.4	Saxofony	23
7.2	PLECHOVÉ DECHOVÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE.....	24
7.2.1	Trubky.....	24
7.2.2	Kornety a křídlovky	24
7.2.3	Alta a melafony	24
7.2.4	Tenory a barytony	25
7.2.5	Trombony.....	25
7.2.6	Pozouny	25
7.2.7	Tuby	26
7.2.8	Suzafony	26
7.2.9	Nástroje signální	26
7.3	VÝROBA POUZDER.....	26
8	STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA SPŠ A SOU V KRASLICÍCH	28
8.1	HISTORIE ŠKOLY	28
8.2	AKTIVITY STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY V KRASLICÍCH.....	29
8.3	ŘEDITELÉ STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY V KRASLICÍCH.....	30
8.4	STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA OD ROKU 2007-2010	30
9	SLAVNÉ OSOBNOSTI HRAJÍCÍ NA HUDEBNÍ NÁSTROJE Z KRASLIC	31
9.1	MISTRŮŇANKA	31
9.2	LACO DEZCI	31
9.3	ALBERT BEGER.....	32
9.4	SERKAN CAGRI.....	32
9.5	SKUPINA CHINASKI	32
9.6	MGR. PETR SINKULE	33
9.7	MILAN NĚMEC.....	33
9.8	FRANTIŠEK MALOTÍN	33
9.9	TOMÁŠ CHMURA	34
10	ROZHOVOR S PAMĚTNÍKEM.....	35
10.1	ROZHOVOR S PANEM MILANEM ŠPRINGSEM.....	35
11	ZÁVĚR	39

12 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	41
13 RESUMÉ	44
14 PŘÍLOHY	I
PŘÍLOHA Č. 1 – POVĚST HUSENŮV MLÝN	I
PŘÍLOHA Č. 2 – OBRÁZKY A FOTOGRAFIE.....	III
PŘÍLOHA Č. 3 – KATALOG V. KOHLERT 1840	XI
PŘÍLOHA Č. 4 – BROŽURA MECHANIK HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ	XV
PŘÍLOHA Č. 5 – BROŽURA STUDIUM.....	XVI

1 ÚVOD

Kdo z lidí, kteří hrají na nějaký hudební nástroj nebo se zajímají o hudbu, by neznal město Kraslice (obr. 1)? Město, jež leží na hranici s Německem v západních Čechách. Město, které proslulo výrobou krajek a především výrobou hudebních nástrojů. Mnozí znají kraslickou firmu Amati – Denak, s.r.o. a mnozí jsou také majiteli hudebního nástroje z této firmy, ale málokdo ví, jaká je historie výroby hudebních nástrojů na Kraslicku. Někteří členové mé rodiny pracovali nebo pracují ve firmě Amati a o hudební nástroje v naší rodině není nouze. Proto jsem si toto zajímavé téma vybrala ke zpracování své bakalářské práce.

K městu, kde žiji, mám velmi blízký vztah nejen proto, že hudba toto město provází při rozličných akcích a slavnostech, ale hlavně proto, že se o ni zajímám a stala se neodmyslitelnou součástí mého života. Každý Luban je pyšný na své město pro zdejší výrobu houslí, tak i každý Krasličan je hrdý na to, že bydlí ve městě, kde se vyrábí dechové hudební nástroje. Málokdo také ví, že výroba hudebních nástrojů je jedním z nejnáročnějších řemeslných oborů a právě tímto oborem se naše země v minulosti proslavila po celém světě. Kraslice se staly v dřívější době vzorem jiným zemím a výroba se zde dlouhou dobu rozvíjela. A proto by každý občan nejen Kraslic, ale celé naší země, měl být hrdý na to, že právě u nás má výroba hudebních nástrojů tak hluboké kořeny. I přes to, že se tato řemeslná tradice na Kraslicku vyvíjí asi 400 let, je o ní poměrně málo dostupných písemných pramenů, kterých se budu snažit, co nejvíce využít.

Hudba slouží ke zkulturnění člověka a hudební nástroj dospěl postupem času k dokonalosti zvuku i estetickým tvarům. *„Oblíbili si jej velcí mistři hudby, skladatelé, interpreti i ti, kteří k nim nerozlučně patří v hledištích koncertních síní, hudebních divadel, i posluchači rozhlasu.“*¹ Všichni jistě známe přísloví: „Co Čech – to muzikant“ a Angličan Ch. Burney napsal o Čechách: „Čechy jsou konzervatoří Evropy.“ *„Stavitelé hudebních nástrojů přenesli do svých nástrojů srdce a citění svého prostředí, ze kterého vyšli. Hudební nástroj není jen řemeslné dílo, je to dílo umělecké – a tady jsou poznání a cit nerozlučně skloubeny.“*² Hudební nástroje pomáhají pedagogům jak současným, tak i těm budoucím. Hudební nástroje se stále vyrábí a vždy je co zlepšovat. *„Nové, lepší*

¹ JIRÁNEK, J. E. HEJZLAR, T. *Světlem hudebních nástrojů*. 1. vyd. Praha: Panton, 1979. s. 11.

² JIRÁNEK, J. E. HEJZLAR, T. *Světlem hudebních nástrojů*. 1. vyd. Praha: Panton, 1979. s. 14-15 .

a dokonalejší hudební nástroje budou stavět zase ti, kteří dnes sedí ve školních lavicích. Hudebník – profesionál i amatér – a hudební nástrojáři patří vždy hudbě, patří hudební kultuře naší společnosti.“³

Cílem mé práce je především připomenout dlouholetou tradici výroby hudebních nástrojů v Kraslicích a jak hluboké kořeny tato výroba má. Najít dostatečné množství informací spojených s výrobou hudebních nástrojů na Kraslicku a ukázat, jak je toto odvětví zajímavé a pro naši tak malou zemi významné. Také bych se chtěla zaměřit na příčiny poklesu výroby hudebních nástrojů v posledních letech, a proč tato dlouholetá tradice upadá a čím je to způsobené.

³ JIRÁNEK, J. E. HEJZLAR, T. *Světlem hudebních nástrojů*. 1. vyd. Praha: Panton, 1979. s. 20.

2 MĚSTO KRASLICE

Město Kraslice se rozkládá na úpatí západočeské části Krušných hor. Sousedí s německým městem Klingenthal, s nímž je spojeno krásnou pěší zónou a hraničním přechodem pro osobní automobily, cyklisty a pěší turisty. Kraslice leží v nadmořské výšce 525 m. V současné době zde žije 7150 obyvatel a rozloha města včetně přilehlých oblastí je 81,35 km². Město je vzdálené 30 km od většího města Sokolova. Historickou tradici zde má hornictví, textilní průmysl a výroba dechových hudebních nástrojů.

Nejstarší historie města Kraslice je spojena s obchodní stezkou, která vedla z Čech do Německa a přezdívalo se jí „Zlatá cesta Erfurtská“. Stezku využívali Keltové, Germáni a Slované. V této době neměla oblast stálé osídlení, stály zde jen strážní hradiště. První zmínkou o osídlení je listina z 12. století od krále Vladislava, jenž daroval území dnešních Kraslic klášteru ve Waldsassenu. Cisterciáckí mniši pozvali rolníky z oblastí německých zemí, kteří území kolonizovali. Vznikly nové osady, které byly sloučeny v jedno uskupení s názvem Greslas. Ve 13. století byl již celý krušnohorský pás znám jako bohaté naleziště cínu, mědi i železné rudy. Je pravděpodobné, že již v tomto století stál na Zámeckém vrchu dřevěný hrad.

Ve století 14. dochází k velkému hospodářskému rozmachu, těžilo se olovo, cín, železná ruda a stříbro. Dne 15. srpna roku 1370 Kraslice navštívil Karel IV. a město povýšil na královské. Za vlády Václava IV. přešel hrad do vlastnictví Konráda z Reitenbachu a město čelilo loupežnickým nájezdům. Bylo zničeno a téměř zničeno, opět došlo k novému osidlování. V době husitských válek byly Kraslice ušetřeny, neboť stály stranou hlavních cest. Držitelem hradu a města byl roku 1435 Karel Šlic. Roku 1541 se staly Kraslice svobodným horním městem. V 16. století se opět podařilo dosáhnout hospodářského rozmachu. V té době Kraslice získaly nový městský znak velké písmeno G v modrém poli.⁴ V tomto století zde byl velký rozmach hornictví. Kraslice měly v té době 6000 obyvatel, kteří se většinou věnovali právě tomuto odvětví. Roku 1615 v Kraslicích postavili nový kostel, který měl být pro 2000 osob. Z náboženských důvodů opustili v tomto období město zámožní měšťané. Tím začal klesat počet obyvatel a zvyšoval se počet neobydlených domů.

⁴ KOTĚŠOVEC, V. *Pohledy do historie měst a obcí Kraslicka*. 1. vyd. Praha: Ostrov, 2011. 271 s. ISBN 978-80-86289-70-0.

Po bitvě na Bílé hoře získali město do své moci Nosticové a vládli až do roku 1848, kdy skončil feudální řád a město bylo sídlem okresního hejtmanství a soudu. V 18. století se již v Kraslicích věnovali obyvatelé výrobě houslí, textilnímu průmyslu a hornictví. Na přelomu 18. a 19. století žilo v Kraslicích 4090 obyvatel v 606 domech.

Ve 20. století byly Kraslice již skutečným průmyslovým městem. Byla vybudována silnice z Kraslic do Sokolova a také železnice. Po nově zbudované železniční trati začal pravidelně jezdit vlak. V roce 1923 měly Kraslice 14000 obyvatel, z nichž jen 350 bylo Čechů. Po první světové válce klesla životní úroveň obyvatel a stoupla nezaměstnanost, 7405 obyvatel v okrese nemělo práci a tato krize rozpoutala boje mezi obyvateli různých tříd. Rozbroje umožnily nástup německých fašistů, kteří zde reprezentovali Sudetoněmeckou stranu. Mnichov a druhá světová válka odtrhly Kraslice na sedm let od českého státu.⁵

⁵ KOTĚŠOVEC, Václav. *Pohledy do historie měst a obcí Kraslicka*. 1. vyd. Praha: Ostrov, 2011. 271 s. ISBN 978-80-86289-70-0.

3 POČÁTKY VÝROBY HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V KRASLICÍCH

Počátky výroby hudebních nástrojů v Kraslicích nejsou známy. Můžeme se jen podle dostupných pramenů domnívat, kam až sahá historie tohoto řemesla ve zdejší oblasti a jak hluboké má asi kořeny, kam už písemné záznamy nesahají.

3.1 Období od 16. – 17. století – rozvoj houslařství

V 16. století, přesněji v druhé polovině, se Kraslice stávají hornickým městem. Právě horníky začali doprovázet hudebníci. Hráli jim pro pobavení po jejich úmorné a těžké práci. Protože Kraslice leží na západě Čech u německých hranic, vždy zde bydlelo mnoho Němců. Proto je zcela jisté, že hudebníci byli němečtí imigranti. S hudebníky začali přicházet i noví výrobci hudebních nástrojů. Nepřicházeli jen sem do pohraničí, ale také do jiných koutů Čech, např. do Prahy. Kraslice jsou sice proslaveny výrobou dechových nástrojů, ale zpočátku se jednalo hlavně o výrobu houslí. Jednou z příčin, proč se výroba houslí objevuje v Podkrušnohoří, bylo i to, že zde byl nadbytek pracovních sil a výběr vhodného dřeva.

Z období 17. století jsou známa jména výrobců houslí – Amati, Guarneri, Stradivari. „*Jako prvního výrobce hudebních nástrojů v Kraslicích – snad houslaře – uvádějí někteří novodobí autoři Johanna Artuse, který je v matrikách z roku 1610 zapsán jako „Kunstmaler und Instrumentalist“*“, a který zemřel někdy před rokem 1618, protože tehdy se již píše o jeho vdově.“⁶ Dříve se slovo *Instrumentalist* nepřekládalo jako hudebník, neboli instrumentalista, ale právě jako výrobce hudebních nástrojů. Neznáme přesný původ Johanna Artuse a nevíme, jaké přesně bylo jeho povolání, proto je považován za první opěrný bod houslař (*ein Geigenmacher*) Melchior Lorenz. Jeho jméno se uvádí v matrikách již v roce 1631. Melchior Lorenz z Kraslic odešel roku 1641, kdy prodal svůj dům. Dalším houslařem v Kraslicích byl Bartolomeus Lippolt. V této době zde působilo i mnoho jiných houslařů, mezi nejznámější patřili syn zdejšího pastora Johann Gottfried, dále pak Georg Kutzdorfer a Johann Adam. Již v roce 1661 měli houslaři v Kraslicích vlastní houslařský cech.

⁶ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 10.

3.2 Období třicetileté války

V době třicetileté války odešlo mnoho houslařů do Markneukirchenu, ale výroba houslí v Kraslicích nezanikla. „*Životnost houslařství po odchodu exulantů nám dokumentuje i účetní kniha mariánského kláštera v Chlumu n. O., který v letech 1677-1678 odesílá kontrabas z proboštví ke správce do Kraslic a kupuje zde kobylinky.*“⁷ Dále o rozvoji výroby houslí víme opravdu málo. Z 18. století nemáme téměř žádné dokumenty ani zachovalé nástroje. Víme jen, že se rozpadl první houslařský cech. Vznikl nový a s ním se objevilo mnoho nových jmen a také první specialista na výrobu smyčců Johann Messani. V 19. století byla založena v Kraslicích továrna na výrobu houslí, ale nedosáhla takové slávy jako továrna v nedalekých Lubech.

V 18. století se stále více rozvíjela orchestrální hudba, proto se i v Kraslicích začaly vyrábět hudební nástroje dechové, nejdříve žesťové a později i dřevěné. V knize *Město Kraslice hudba* se uvádí první jméno výrobce Josefa Johanna Angera, který byl povolání *Trompetenmacher*. Roku 1751 zde založil první dílnu, jež ho však jen stěží uživila. Postupem času se však výroba v Kraslicích tak rozrostla, že lidé začali ve velkém obchodovat s vyrobeným zbožím. Dalším majitelem firmy byl jeho syn Josef Simon Anger, který otcovu firmu převzal. Ve starších publikacích byl považován za zakladatele výroby v Kraslicích. Poté převzal podnik vnuk Josef Anger a k němu se později připojil Antonín Bauer. V Kraslicích byla známa ještě další tři jména výrobců žesťových nástrojů a to Josef Fisher, Anton Lausmann a Franz Höfer.

Nedaleko obce Kraslice se nachází obec Stříbrná, kde se těžilo stříbro, a právě tato obec začala dodávat Kraslicím materiál na výrobu hudebních nástrojů.

3.3 Výroba v 18. století

Výrobci využívali k výrobě nástrojů i vlastních zdrojů. Kraslická krajina je plná zdravých lesů a je zde tudíž mnoho materiálu. Proto se začaly vyrábět i dřevěné nástroje. V kraslické kronice se uvádí jméno Petr Ignác Riedl (1800-1842), který byl prvním známým výrobcem dřevěných dechových nástrojů v Kraslicích. Dodával hudební nástroje do Ruska a do Itálie. Díky výbornému materiálu a zručným výrobcům se kvalita nástrojů

⁷ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 12.

zlepšovala a tím se i ulehčila hra hudebníkům. Se zlepšením výroby se zvyšoval zájem o nástroje, stoupala nabídka a došlo k nebyvalému rozmachu výroby. Zvýšil se také počet hudebních spolků ve městě. Manuální práci postupně doplnila i strojní výroba.⁸ Sortiment byl rozšířen o dětské hudební hračky, které šly dobře a rychle na odbyt. „V roce 1790 se v matrikách objevuje Josef Ignaz Riedl, možná bratr předešlého, který je znám hlavně jako výrobce klarinetů.“⁹ Na konci 18. století výroba hudebních nástrojů v Kraslicích zakotvila a město se stalo centrem výroby hudebních nástrojů v Čechách.

3.4 Počátky výroby v 19. století

Do výroby hudebních nástrojů na počátku 19. století zasahuje průmyslová revoluce, i když pomaleji než v jiných oborech. Z manufakturní výroby se stala výroba průmyslová a lidé přišli o práci. Průmyslová výroba začala v Kraslicích již v roce 1824, kdy byla založena první továrna na výrobu hudebních nástrojů Václavem Stowasserem. V roce 1829 vznikla v Kraslicích továrna na výrobu foukacích harmonik, kterou založil Johann Langhammer. „1830 začal Josef Soukup s výrobou cylindrických strojků pro plechové nástroje, v nichž měly Kraslice stále první místo.“¹⁰ V tomto století se výroba rozdělila do tří skupin. Toto rozdělení trvalo až do poloviny 20. století a je popsáno v knize *Město Kraslice a hudba*.¹¹ První skupina byla drobná výroba mistrů, odtud vycházely nástroje mistrovské. Do druhé skupiny patřila domácí výroba, jako hlavní či vedlejší zdroj obživy. Poslední třetí skupinu tvořila tovární výroba s použitím složitých strojů, kdy se zvýšila kvantita, nikoli kvalita.

V této době bylo v Kraslicích dvacet výrobců se čtyřiceti tovaryši, kteří vyráběli z mosazi, dvanáct mistrů s dvaceti pěti tovaryši, kteří vyráběli ze dřeva. Dále zde byli tři výrobci smyčcových nástrojů se šesti tovaryši, dva výrobci harmonik se třemi tovaryši. Také tři výrobci strojků pro dechové nástroje s dvěma tovaryši a tři výrobci smyčců se dvěma tovaryši.

⁸ KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 65. ISBN 80-86125-71-8.

⁹ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 16.

¹⁰ KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 68. ISBN 80-86125-71-8.

¹¹ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 17.

Postupně se během každého roku výroba rozrůstala, stoupaly počty výrobců, mistrů i tovaryšů, a přirozeně také počty vyrobených kusů nástrojů.

3.5 Období od 40. let 19. století do 2. světové války

Ve 40. letech 19. století se v Kraslicích objevila známá jména jako Vincent Kohler, který je zakladatelem firmy V. Kohler's Söhne¹² a dále také Bohland & Fuchs. Tito výrobci založili v roce 1850 v Kraslicích největší továrnu na výrobu žesťových dechových nástrojů v Evropě. V roce 1870 použili jako první v továrně na výrobu hudebních nástrojů parní stroj. „Roku 1883 je v Kraslicích založeno společenstvo výrobců hudebních nástrojů: *Genossenschaft der Musikinstrumenten Erzeuger in Graslitzer Bezirke, později Gennossenschaft der Instrumentenmacher in Graslitz.*“¹³ Úkolem tohoto spolku bylo sjednotit továrníky i jednotlivce, řídit cenovou politiku, dohlížet na konkurenci a pomáhat získat laciné suroviny.

Z důvodů velkého rozvoje výroby hudebních nástrojů byla na podnět kraslického rodáka Richarda Dotzauera v Kraslicích roku 1864 založena hudební škola, která měla připravovat nové žáky na práci ve firmách pro výrobu hudebních nástrojů. Roku 1882 došlo k jejímu zestátnění. V roce 1896 ji navštěvovalo 240 žáků a výuku vedli tři učitelé. Škola měla dva obory rozložené do dvou let, prvním z nich byla Výroba dřevěných dechových nástrojů a druhým Výroba žesťových nástrojů. Toto studium mělo i pokračovací kursy. Ředitelem školy byl dlouhá léta Franc Ludvík. Dalším významným ředitelem se stal Francouz Adrien Michel.¹⁴

3.6 Vliv romanismu

Nastupující romantismus v Čechách zvýšil požadavky na hru na nástroje, což bylo pro Kraslice velkým přínosem. V roce 1893 oživil Josef Prokop výrobu dřevěných strunných nástrojů. Na přelomu roku 1913 a 1914 tato výroba vyvrcholila. Ve městě stálo

¹² Viz kap. 4.2

¹³ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 21

¹⁴ Ve škole se vyučovalo velmi dlouho, až do roku 2010, poté odmaturoval poslední ročník a škola byla zrušena. Nyní bude v budově školy muzeum hudebních nástrojů z nástrojů, které ve škole byly vystaveny a také z nástrojů od soukromých majitelů.

devět továren a extrémně stoupla výroba hudebních nástrojů. „*První světová válka zapůsobila na kraslickou výrobu hudebních nástrojů velmi zhoubně. Byly uzavřeny hranice, což mělo za následek katastrofální pokles exportu.*“¹⁵ V době druhé světové války zbyla po mužích místa v dílnách i továrnách a výroba hudebních nástrojů značně utrpěla. Na konci 2. světové války vznikl podnik Amati.¹⁶ S výrobou nástrojů se začalo opět nanovo, avšak odborníků bylo málo a továrny se slučovaly.

¹⁵ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 35.

¹⁶ Viz kap. 5

4 ZNÁMÍ VÝROBCI HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ V KRASLICÍCH

Firmy, které vznikaly v průběhu 19. století, byly známé po celém světě. Jednalo se většinou o firmy rodinné, jež se dědily z otce na syna.

4.1 Firma Bohland & Fuchs

První známou firmou v Kraslicích se stala firma Bohland & Fuchs (obr. 2), jejíž zakladatelé byli Gustav Bohland (1825-1886) a Martin Fuchs (1830-1893).

Gustav Bohland se vyučil nástrojářem v Kraslicích a za poznatky a na zkušenou odjel do Francie. Roku 1847 se vrátil zpět do Kraslic a pokusil se zde založit vlastní firmu. Čechy však nedovolily existenci mladé šitky navíc s rodiči luterány. Štěstí mu zde nepřálo, a proto se vydal opět na vandr do Tyrol, Švýcarska a Itálie a v roce 1849 se vrátil zpět do Čech. Tehdejší politická situace se již změnila a nikdo mu už nebránil v tom, aby si založil svou vlastní firmu. Tehdy začalo jeho podnikání. Ve městě, kde se pracovalo převážně doma, začal ve své firmě používat parní stroj, hodně se věnoval obchodování, jezdil na světové výstavy, kde vystavoval a předváděl plechové i dřevěné hudební nástroje. Nadále cestoval po Evropě, Americe i Rusku. Také stál u zrodu Odborné školy na výrobu hudebních nástrojů v Kraslicích a podporoval místní spolky.

Společníkem Gustava Bohlanda se stal v roce 1870 Martin Fuchs, firma změnila název na Bohland & Fuchs a začala pro své nástroje používat ochrannou výrobní známku, kotvu s písmeny B & F.¹⁷ Budova firmy (obr. 3) byla postavena v novogotickém stylu a stala se moderní továrnou, kde se oddělovala technická činnost od činnosti obchodní. Vyráběla křídlovky, baskřídlovky, helikony, pozouny a činely především pro vojenské kapely. Hotové vyrobené nástroje se ukládaly do kufříků vyložených sametem. Firma zaměstnávala lidi, kteří byli absolventy Odborné školy. Bohland se zabýval velkou politikou, otázkou exportu, byl inovátorem ve výrobě hudebních nástrojů a stále se vzdělával v tomto oboru.

Martin Fuchs se narodil roku 1830 a zemřel roku 1893. Věnoval se především obchodu. Většinu času trávil hlavně v Budapešti, ale kvůli revolučním událostem se musel vrátit roku 1850 do Kraslic. Obstarával hlavně strojní zařízení a materiál. „*Po smrti obou*

¹⁷ KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 82. ISBN 80-86125-71-8.

*zakladatelů převzali závod synové Johann a Henne Fuchsové a vedli si stejně dobře jako zakladatelé. Nástroje měly dobrý zvuk, čisté ladění a byly zpracovány velmi pečlivě.*¹⁸

Továrna nabízela široký sortiment nástrojů. Byla zde vyrobena i známá subkontrabasová tuba v B.¹⁹ Činnost firma ukončila roku 1945.

4.2 Kohlert

Příjmení Kohlert bylo v Kraslicích velmi známé a časté, vyskytovalo se zde již od 18. století. Někdy se toto příjmením psalo s přehláskou, tedy Köhlert. Prvním známým výrobcem tohoto jména v Kraslicích byl Ignaz Kohlert, ten vyráběl nástroje v letech 1809 - 1847. Nyní vlastní Národní muzeum v Praze jeho basetový roh. Více známý muž stejného příjmení a zřejmě syn Ignaze Kohlerta byl Vincent Kohlert, zakladatel světoznámé firmy V. Kohlert's Söhne. Vincent se původně vyučil v textilním průmyslu. Dostal se do Vídně a tam se učil výrobě hudebních nástrojů u houslaře Vincenta Melchiora, u něj se též učil hrát na příčnou flétnu. V roce 1840 se vrátil do Kraslic a založil si zde vlastní dílnu. Vincent Kohlert měl tři syny, kteří ve výrobě nástrojů pokračovali. Jejich podnik se specializoval zejména na výrobu klarinetů. Vyráběli nástroje přímo na přání zákazníků. V roce 1900 začali s výrobou saxofonů a zde uplatnili tzv. Kohlert-systém klapek. Dále vyráběli hoboje a klarinety ze skla.²⁰ Firma spolupracovala i se známým profesorem Aloisem Hábou a spolu vytvořili čtvrttónový klarinet laděný v B. Dalším neobvyklým nástrojem, jež vymysleli, byl tzv. saxohoboj (saxo-oboe)²¹. Firma měla své propagační katalogy, jež popisovaly všechny druhy nástrojů, které firma nabízela (příloha č. 3). Za zmínku stojí i jejich saxofonový orchestr, který měl 24 členů.

4.3 Emanuel Hüller

Žil v letech 1843-1916 a proslavil se výrobou žesťového strojiva, ale i žesťových hudebních nástrojů. V roce 1864 si založil vlastní dílnu a v roce 1885 ji rozšířil. Sám se vydával na cesty a získal si zákaznický okruh lidí, kteří kupovali jeho nástroje. Jedna

¹⁸ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 38.

¹⁹ Tato maxituba je zapsána v Guinnessově knize rekordů. Na tubu se samozřejmě dá hrát, ale je potřeba dvou lidí, kdy jeden fouká a druhý hraje.

²⁰ Klarinety jsou součástí sbírky hudebních nástrojů v Kraslicích.

²¹ Jedná se o hoboj s klapkovým systémem saxofonu.

z jeho dílen byl dům číslo 790, dnešní kraslická lékárna U kostela. Emanuel Hüller se stal hejtmanem spolku ostrostřelců a podporoval město, jak se dalo. Patřil k průkopníkům kraslického maloobchodu s hudebními nástroji. Obchodoval také v Německu, Francii, Turecku a Rusku. Po jeho smrti převzal firmu jeho syn Anton.

4.4 Anton Konrad Hütt

Věnoval se původně obchodu a byl velmi dobrým obchodníkem. Asi proto, že pocházel z Kraslic, měl na něj veliký vliv rozvoj hudebního nástrojařství, začal se tedy tomuto oboru věnovat. Roku 1877 založil továrnu na výrobu žesťových nástrojů a v roce 1910 připojil továrnu na výrobu houslí (obr. 4). „*Ve dvacátých letech našeho století vyrábí žesť s tzv. teleskopickou menzurou, jejíž patent zakoupil od berlínského vynálezce Paula Suchyho.*“²². Je držitelem četných ocenění například ze 7. světové výstavy v Paříži, která trvala od 1. května do 31. října 1878.

4.5 Stowasserové

První nástrojář tohoto jména byl Anton Stowasser, žil v letech 1803-1860, vyučil se jako „*Waldhornmacher*“ a roku 1824 si založil vlastní dílnu. Protože se stal výborným obchodníkem a měl dobré styky, rozvoj jeho dílny a výroby stále rostl. Vyráběl velmi kvalitní nástroje. Když Anton Stowasser roku 1860 zemřel, převzali firmu jeho synové. Josef Stowasser byl jeho nejstarším synem, v roce 1850 se vrátil z ciziny do Kraslic a spolu se svými bratry Richardem a Juliem v roce 1876 přestavěli dílnu na továrnu. „*V roce 1876 změnili bratři Josef, Richard a Julius otcovskou dílnu na továrnu se známým názvem: Wenzel Stowasser's Söhne.*“²³ Firma získala mnohá ocenění, například první místo v Chicagu na světové výstavě v roce 1893. Do konce století se jejich továrna zvětšila trojnásobně a začali používat parní stroj. Julius se staral hlavně o design nástrojů a také zasedal jako porotce na mnohých výstavách. Zemřel roku 1900, poté se vedení firmy ujal jeho syn Josef Adolf (1864-1928), který v roce 1903 přebral sám výrobu žesťových nástrojů a součástek. Tím však příjmení Stowasser nezmizelo. Firmu poté vedli jeho

²² FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 39.

²³ FIALA, Jaroslav, Jindřich KELLER a Jiří MATĚJČEK. *Město Kraslice hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 41.

synové a firma nesla název Brüder Stowasser. Jejich zbývající dva bratři také založili svoji továrnu - Johann Stowasser v Budapešti roku 1867 a Adolf roku 1874 v Grazu.

4.6 Hans Rölz

Firma Musikwarenfabrik byla jedna z nejvýznamnějších na výrobu hudebních hraček (obr. 5). Založil ji Adolf Bernhard Rölz roku 1874. Adolf se vyučil u výrobce Vincenta Kohlerta. Na vrchol dostal firmu jeho syn Hans Rölz kolem roku 1900. Vyráběl speciální hračky, například plechové housle, ukulele, banja či mandolíny. Továrna produkovala i běžné nástroje, ty se však exportovaly výhradně do ciziny. Firma se rozrůstala a v roce 1927 měla 220 dělníků, 77 ostatních zaměstnanců a 200 dělníků pracovalo pro firmu doma.

4.7 Heinzmannové

Toto jméno se stalo známým hlavně díky výrobě pouzder na hudební nástroje v Kraslicích. Nejznámější z rodiny Heinzmannů byl Hans Heizmann, který firmu založil roku 1858. Heinzmannové vyráběli nejen pouzdra, ale také smyčcové nástroje a později nástroje pro jazzové orchestry, tedy saxofony, trubky, bicí a mnohé další. Firma existovala pod značkou Heima.²⁴

4.8 Johann Langhammer, Josef Richter

Ústní harmonika je nástroj, který v Kraslicích začal vyrábět roku 1827 Johann Langhammer. Harmoniky, které měly velký odbyt, vyráběl ve své dílně (obr. 6). Ještě předtím, v roce 1823 dodával Johann Langhammer do sousedního Klingenthalu pro J. G. Meisela kovové součásti foukacích harmonik. Langhammerů bylo na Kraslicku několik a právě Johann má zapsáno v matrice, že je slévač. Mnohem známější jméno ve spojení s ústní harmonikou je Josef Richter. Narodil se v Kraslicích, ale pracoval v nedalekém německém Klingenthalu. Vyráběl nové moderní foukací harmoniky (obr. 7), které měly ve světě úspěch.

²⁴ KOTĚŠOVEC, Václav a Tomáš HEJZLAR. *Kraslická kronika*. 1. vyd. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 82. ISBN 80-86125-71-8.

Můžeme s velkou pravděpodobností říci, že právě Richter se stal člověkem, který vyvinul desetiotvorovou - dvacetitónovou harmoniku diatonického ladění. Na tomto příkladu je dobře vidět, že Kraslice spolupracovaly s jinými městy a nejvíce právě s městem Klingenthal. Sice se o jménu Richter stále vedou spekulace, zda se narodil na Kraslicku a zda byl tedy Čech nebo Němec. Zásadním však zůstává, že s Kraslicemi spolupracoval, protože tehdy jsme byli česko-německé pohraničí a tuto otázku si nikdo dříve nekladal.²⁵

4.9 Adolf a Julius Lehrer

Firma, kterou založil Adolf Lehrer (1831-1911), vyráběla strojíva a součástky k žesťovým nástrojům. Po nástupu syna Julia (1859-1921) měl závod podobu, ve které se udržel až do druhé světové války. Jejich výrobky získaly ocenění na Světové výstavě ve Vídni roku 1873. Výstava byla zahájena 1. května, ale již 9. května zkalil slavnostní atmosféru krach na vídeňské burze, který odstartoval období hospodářské krize.²⁶ Ta v následujících letech zasáhla i průmysl výroby hudebních nástrojů.

4.10 Lausmannové

Příjmení Lausmann je známé již ze 17. století. Nejznámějšími byli Anton Lausmann, který vyráběl dechové nástroje v letech 1789-1791 a Johann Lausmann, jenž vyráběl nástroje v letech 1794-1803.²⁷ Nástrojáři tohoto rodu pracovali ještě v období první světové války.

²⁵ Krušnohorský původ foukací harmoniky. *Znovuobjevené Krušnohoří* [online]. 17. 10. 2007 [cit. 2012-12-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.znkr.cz/clanek/323-krusnohorsky-puvod-foukaci-harmoniky-a-jeji-rozsireni-do-celeho-sveta-/>>.

²⁶ Město Jablonec. *Světová výstava ve Vídni* [online]. 01. 10. 2010 [cit. 2012-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://mestojablonec.cz/cs/mesto/jablonecky-mesicnik/rocnik-2010/09-2010/svetova-vystava-ve-vidni-1873.html>>.

²⁷ KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 84. ISBN 80-86125-71-8.

4.11 Petr Ignaz Riedl

Dalšími významnými jmény spojenými s výrobou hudebních nástrojů v Kraslicích, byli Petr Ignaz Riedl a Josef Ignaz Riedl.²⁸

4.12 Richard Dotzauer

Richard Dotzauer se stal velmi významnou osobností Kraslicka. Přezdívalo se mu otec Krušnohoří (obr. 8). Některé zdroje uvádí, že se narodil 25. 6. 1816 a jiné 25. 7. 1816. Richard Dotzauer se neproslavil jen na Kraslicku, ale také po celých Čechách. V Kraslicích určitý čas pobýval a zakládal tady hlavně továrny na výrobu hudebních nástrojů. Na jeho popud byla v Kraslicích postavena Hudebně-nástrojařská škola. Za své zásluhy ho povýšili do rytířského stavu. V Kraslicích stál před poštou jeho pomník (obr. 9), bronzová socha na betonovém podstavci, která byla později dána do sběru.²⁹

4.13 Anton Richard Breinl

Breinl se narodil 29. 4. 1849, v Kraslicích koupil bývalý Husenův mlýn, kde založil firmu na výrobu hudebních hraček (obr. 10). Nakupoval od výrobců levně odpadový materiál, především dřevo, z kterého vyráběl hračky. Zaměstnával jak domácí dělníky, tak i děti. Brzy jeho továrna patřila k největším výrobcům hudebních hraček v Evropě a Anton Richard Breinl byl jmenován čestným občanem města Kraslice, zemřel 4. 6. 1928. O Antonu Richardu Breinlovi napsal pověst známý kraslický kronikář Václav Kotěšovec v sešitě *Pod zámeckým vrchem*. Pověst se jmenuje Husenův mlýn (příloha č. 1).

²⁸ Viz. kap. 3.3

²⁹ Rytíř Richard von Dotzauer. *Otec Krušnohoří*. [online]. 25. 6. 2009 [cit. 2012-12-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vivatkraslice.cz/index.php/cz/cl-rytir-richard-von-dotzauer>>.

5 AMATI – DENAK

5.1 Vznik Amati - Denak

Podnik Amati vznikl 17. 10. 1945. Na Názvu Amati se shodli národní správci proto, že rodina Amatiů byla velmi slavná, z nichž nejslavnější byl Nikola Amati. Správci předpokládali, že se v továrně nebudou vyrábět pouze dechové nástroje, ale firma bude mít odnož i na výrobu nástrojů smyčcových v nedalekém městě Luby. Stalo se tak na návrh Karla Šámala. Karel Šámal byl bývalý majitel firmy V. F. Červený a synové v Hradci Králové. Jméno Amati je považováno za jedno z nejhodnotnějších a nejznámějších na světě, značí světovost a toho chtěl Karel Šámal dosáhnout. I když je výroba soustředěna v České republice, nástroje jsou exportovány do celého světa a právě toto jméno je v cizině známé, lze ho vyslovit v jakémkoliv jazyce. Firma tedy začala hudební nástroje vyrábět, exportovat a prosperovat.³⁰

5.2 Amati v 50. a 60. letech

Jisté obavy nastaly v roce 1946. V době odsunu Němců se firma obávala, že odchodem německých mistrů zanikne. Naštěstí se tak nestalo a firma prosperovala dál, jak nám dokumentuje Chebský týdeník, který 1. 5. 1946 napsal: *„V Kraslicích a okolí bylo před válkou zaměstnáno ve výrobě tovární i domácí na třicet tisíc lidí. Aby všechen průmysl, významný pro československý vývoz byl podchycen a jednotně organizován, převzalo družstvo Amati v Kraslicích většinu továren a výroben do svých rukou. Bylo získáno přes dvě stě českých pracovníků a 27 učňů, kteří bydlí ve zvláštním internátě. Dalších 50 mladých lidí čeká jen na vyřízení bytových poměrů.“*³¹

Na hudební průmysl byly v tehdejší době kladeny velké požadavky. Československá armáda, Rudá armáda i armáda USA požadovaly rychlé vyřízení velikých zakázek. Z Ameriky přišly objednávky za šedesát miliónů korun.

V roce 1946 byl natočen krátký film o Amati Kraslice, aby světu ukázal, jak se rozvíjí ne zatím moc známá firma v malém městě a jak Češi úspěšně nahradili odsunutě

³⁰ Hlaváček webdesing s.r.o. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/o-firme/historie-spolecnosti-amati-denak>>.

³¹ KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006, s. 210. ISBN 80-86125-71-8.

Němce. Film natočil Luboš Němejc z Plzně. Natáčel ve dvou továrnách, první byla Bohland & Fuchs a druhá firma Rölz. Natáčel se celý postup výroby dřevěných dechových nástrojů, od skladu až po hotový výrobek a také postup výroby hudebních nástrojů z plechu. Film končil záběry na společné vystoupení mladých i starých muzikantů a na muzejní kousky - například na obří tubu.³² Ve firmě pracovalo více Němců než Čechů a z důvodu odlišení nosili Němci bílé pásky na rukách. Firma Amati chtěla, aby vše vypadalo ve filmu naopak, tedy více Čechů než Němců. Němci si v den natáčení museli sundat označení z rukou a měli předstírat, že jsou Češi.

V říjnu téhož roku proběhla náborová akce nástrojařského dorostu. Přišlo prvních 110 učňů. Neměli však kde spát ani dostatek jídla, čímž se samozřejmě vyvolaly spory a došlo k menší demonstraci. Učni byli hladoví a volali po chlebu. Z důvodu nedostatku potravin a nevyhovujících podmínek pro ubytování jich 40 odešlo zpět domů. Pak začala řádná výuka v Amati i v Odborné škole. Nešťastný den pátek 13. prosince roku 1946 začala hořet továrna Rölz na výrobu hraček. Shořel materiál v hodnotě 6 miliónů korun. Naštěstí se podařilo zachránit alespoň hlavní budovu. Požár způsobil žhavý uhlík, který vyskočil z kamen.

V roce 1948 v únoru došlo k reorganizaci výroby hudebních nástrojů, z družstva Amati se stal národní podnik, ke kterému byly přičleněny další dva závody, bývalá firma Lidl Brno a firma V. F. Červený a synové v Hradci Králové. Dílny v Kraslicích se začaly slučovat a v roce 1950 byla většina výroby převedena do nově upraveného objektu.³³ Výroba hudebních nástrojů se postupně zkvalitňovala a v roce 1955 byla uspořádána v Amati první výstava všech vyrobených hudebních nástrojů. Od té doby se výstavy pořádaly pravidelně, aby se s výrobky seznámili domácí i zahraniční zájemci. Amati byla v průběhu let několikrát reorganizována, za nejúspěšnější reorganizaci je považováno začlenění do nově vytvořené hospodářské jednoty Československa v roce 1958.³⁴

³² Tubu vlastní firma Amati, převzala ji od Střední průmyslové školy výroby hudebních nástrojů v Kraslicích.

³³ Historie AMATI – Denak, s.r.o. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/historie-spolecnosti-amati-denak>>.

³⁴ *Hudební nástroje z Československa: Hlas krásy umění a citu.* Severografie n. p. Červený Kostelec., b.r., nestr.

5.3 Orchester Amati – Denak

Učňovský orchestr Amati pod vedením kapelníka Karla Šimůnka vznikl roku 1946. Brzy toto těleso vystupovalo jako Závodní hudba a koncertovalo na mnoha akcích. Díky skladateli Aloisu Hábovi se stal po Karlu Šimůnkovi dirigentem orchestru kapelník a skladatel Vilém Kyrál, který vedl orchestr od roku 1953.

Mezi další kapelníky patřil Miroslav Holeček, který získal hudební vzdělání v Hradci Králové. V Kraslicích byl jako učňovský učitel a na škole působil do roku 1963. Pan Holeček v Kraslicích zavedl Kraslické hudební středky a Muzikantské svátky.³⁵ Poté vedl orchestr dirigent Josef Bařtipán. Za jeho působení se sloučil Mládežnický orchestr a Závodní hudba, tím vznikl jeden velký orchestr Amati Kraslice. Významným dirigentem orchestru Amati byl skladatel Jindřich Praveček, který vedl orchestr od roku 1956 a spolu s dalším dirigentem orchestru Karlem Hájkem přivedli orchestr k úspěchům a vítězstvím na různých soutěžích.³⁶

5.4 Důležité roky pro Amati

V roce 1964 se závod Amati a internát podrobily generální opravě. Dne 30. 4. 1968 obdržel kolektiv Amati vyznamenání „Za vynikající práci“ a v roce 1970 vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“. V 80. letech začala v Amati výrobní expanze, která skončila v roce 1993. V těchto letech byly výrobní kapacity zdvojnásobeny. Důležitá změna nastala 1. 1. 1989, kdy byl vytvořen státní podnik Amati. Dne 1. 10. 1992 se stala majitelem Amati Kraslice spol. s.r.o. Denak.³⁷ Téhož roku 13. 7. byla dokončena výstavba nových budov závodu. V roce 2003 skončil provoz výroby v jedné z velkých budov Amati ve Wolkerově ulici.³⁸

³⁵ KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 240-250. ISBN 80-86125-71-8.

³⁶ O společnosti AMATI - Denak, s.r.o. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/o-firme/o-spolecnosti-amati-denak-sro>>.

³⁷ *Denak = Dechové nástroje Kraslice*

³⁸ KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 333. ISBN 80-86125-71-8.

5.5 Amati - Denak a současnost

Amati - Denak je společnost s ručením omezeným. Denak je zkratka, jejíž písmena jsou začátky slov dechové nástroje Kraslice. Ke jménu Amati se tato zkratka připojila v roce 1993. Výroba byla soustředěna do dvou závodů, jeden byl se sídlem v Kraslicích a druhý v Hradci Králové. Firma Amati je třetí největší výrobce hudebních nástrojů v Evropě. V Kraslicích se v současné době výroba soustředí na plechové a dřevěné nástroje a na výrobu pouzder. Amati má svou prodejnu (obr. 11), kde se nástroje nejen prodávají, ale i opravují. Firma se z 80 % zaměřuje na export do zahraničí. Jen malé procento výrobků zůstává a prodává se v České republice.

Spolupráce s velkoobchodními společnostmi je pro firmu prioritní. V USA má Amati vlastní pobočku. V průběhu roku vystavuje své výrobky na různých výstavách a veletrzích (obr. 12) a nástroje je možné též shlédnout v zahraničí u distributorů, například v Moskvě a Dubaji. Firma sídlí na předměstí města Kraslice v ulici Dukelských hrdinů (obr. 13). V posledních letech se Amati zabývá výrobou orffovských nástrojů. Orffovský instrumentář obsahuje nástroje rytmické i melodické. *„Není to výroba vysloveně lukrativní, ale pracovníci vyšli ze zdravé úvahy: dítě, které je od útlého věku vedeno k aktivnímu muzicírování, bude v dospělosti potencionálním zákazníkem pro „opravdové“ nástroje.“*³⁹

Je složité zjistit, jaká je současná ekonomická situace firmy. Některá média uveřejňují různé informace, zůstává však otázkou, zda jsou tyto zdroje pravdivé. Bohužel většina informací je negativních. Je všeobecně známo, že s firmou to v současnosti nevypadá dobře a neustále balancuje na pokraji existence. Jsou propouštěni nebo sami odcházejí i kvalifikovaní a kvalitní zaměstnanci.⁴⁰

³⁹ FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice a hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. s. 59.

⁴⁰ O společnosti AMATI - Denak, s.r.o. *Amati-Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/o-firme/o-spolecnosti-amati-denak-sro>>.

6 AMATI-DENAK V POSLEDNÍCH PĚTI LETECH

V roce 2007 se firma Amati dostává do krize, není tomu poprvé, ale v tomto roce se situace zdála být náročná. Firma má v bance několika-milionový úvěr a neví, zda banka bude nadále podporovat její krizový plán. V tomto roce pracovalo ve firmě 480 zaměstnanců a 90 jich bylo propuštěno. Firma také ztratila největšího odběratele v USA a musí tedy dostat podporu bank, aby mohla nadále fungovat. Díky propouštění se na Kraslicku stále více zvyšuje nezaměstnanost. Tehdy řekl výkonný ředitel firmy pan Ing. Jiří Štípek, že pro záchranu firmy udělá vše, jak nám dokládá zpráva z *Hospodářských novin*, která vyšla 3. 7. 2007.⁴¹

Situace firmy Amati - Denak se nelepší ani o rok později. Došlo ke dražbě stříbrského areálu, který firma vlastnila. Ve *Zpravodajství Plzně* v roce 2008 se píše, že firma v polovině února prodala závod v Hradci Králové a musí stále vydávat další úsporná opatření, aby se výroba hudebních nástrojů udržela.⁴² Avšak v témže roce se začala situace lepší, firmě se podařilo snížit ztráty o 5,5 miliónů korun. Amati přestala vyrábět studentské nástroje a zaměřila se na nástroje střední třídy a nástroje mistrovské. Bylo zjevné, že firma nemůže konkurovat Asii, kde se vyrábí levné studentské hudební nástroje. Tato zpráva byla uvedena v *Sokolovském deníku*.⁴³

V roce 2009 firma opět nabrala dech, situace se zlepšila, rozhodla se zrekonstruovat některé své prostory a přestála prozatím světovou krizi a stále patří k třem největším nástrojařským firmám v Evropě. V tomto roce měla mnoho zakázek a vedení bylo nuceno zavést dočasně pracovní soboty. Avšak propagace firmy stále pokulhává. Příkladem může být i to, že má ve svých prostorách obrovskou tubu, která by si zasloužila čestnější místo, aby ji mohli lidé obdivovat a firma by na sebe tak upozornila, jak uvádí článek v *Sokolovském deníku*.⁴⁴

⁴¹ Výrobce nástrojů Amati je v krizi. *Hospodářské noviny* [online]. 7. 3. 2007 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-20597940-vyrobce-nastroju-amati-je-v-krizi>>.

⁴² Stříbrský závod Amati. *Plzeň, nejlepší - adresa* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://plzen.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Stribrsky-zavod-Amati-Kraslice-byl-prodan-v-drazbe-za-7-7-milionu-4594>>.

⁴³ Amati snížila ztrátu na 5,5 miliónu korun. *Sokolovský deník* [online]. 17. 8. 2008 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/kratce/kratce_region/320801.html>.

⁴⁴ Světová firma Amati opět nabírá dech. *Sokolovský deník* [online]. 30. 9. 2009 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/zpravy_region/kraslice_amati_kub20090929.html>.

Situace se v roce 2010 ustálila a firma oznámila, že počká s další dražbou ostatních nevyužitých budov. Místní lidé stále doufají, že se najde využití pro prázdné prostory.⁴⁵

Po uzavření Střední průmyslové školy v Kraslicích se začalo řešit, co bude s historickou sbírkou hudebních nástrojů, která byla vystavována v budově školy. Sbírkou tvoří 380 převážně historických hudebních nástrojů, z toho 340 kusů vlastní zřizovatel školy a zbytek firma Amati - Denak. Sbírkou nástrojů je velmi cenná a vlastníci by se o ni rádi podělili s veřejností a umístili ji do prostor, kde by ji mohli obdivovat návštěvníci z Čech i zahraničí. Nyní je sbírka uschována v depozitáři na půdě budovy Střední průmyslové školy. Bude však nutné provést soupis nástrojů a roztřídit je.⁴⁶ Vše je zatím v nedohlednu a cenná sbírka leží ladem. Věřím, že se povede znovuobnovit sbírku a její vystavení v prostorách bývalé Střední průmyslové školy výroby hudebních nástrojů v Kraslicích, kam neodmyslitelně patří.

⁴⁵ Výrobce nástrojů s další dražbou počká. *Sokolovský deník* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/podnikani/kraslice_amati_drazbaa20100304.html>.

⁴⁶ Cenná sbírka hudebních nástrojů leží ladem. *Sokolovský deník* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/zpravy_region/kraslice_sbirka20110314.html>.

7 SORTIMENT FIRMY AMATI

Nástroje Amati jsou vyhledávány pro své vynikající vlastnosti, ke kterým patří krása zvuku, intonační vyrovnanost, funkční spolehlivost, dokonalé zpracování, vzhled a v neposlední řadě i cenová dostupnost. Ani ultramoderní počítačem řízené stroje nenahradí zkušenost, cit a zručnost řemeslníků. A tak se stává každý nástroj klenotem, který lze přirovnat k dokonalému šperku.

Firma Amati - Denak vyrábí nástroje jak dechové dřevěné, tak i plechové. Dále také pouzdra na hudební nástroje. Sortiment jednotlivých typů nástrojů má své označení.

7.1 Dřevěné dechové nástroje

Mezi dřevěné dechové hudební nástroje firmy Amati patří klarinety, příčné flétny, fagoty a saxofony.

7.1.1 Klarinety

Klarinety patří mezi jednoduché dřevěné dechové nástroje, které firma vyrábí. Lidově se klarinetu říká štěbenec. Vyrábí se podle německého a Boehmova (francouzského) systému. Podle německého systému se vyrábí patnáct klarinetů, které jsou laděny v B a G a jsou buď sedmnácti-, osmnácti-, dvaceti- a dvaadvaceti klapkové. Podle Boehmova systému se produkuje dvacet osm typů klarinetů. Jsou to opět B klarinety, ale také A, C a Es. Mají různý počet klapek. Amati zhotovuje klarinety altové i basové. Jsou určeny pro průměrné, pokročilé, ale i mistrovské hráče. Klarinet má výrazově velmi široký rejstřík. Trvalo přes půl století, než zdomácněl v hudbě své doby. J. V. Stamie napsal roku 1755 pro klarinet první koncert. Podle Aloise Háby postavila kraslická firma V. Kohlert čtvrttónový klarinet.⁴⁷

⁴⁷ VYSLOUZIL, J. *Hudební slovník pro každého*. 1 vyd. Vizovice: Lipa – A. J. Rychlík, 1995. 328 s. ISBN 80-901199-0-5.

7.1.2 Příčné flétny

Dalším dechovým nástrojem této firmy jsou příčné flétny. Flétny jsou buď sestrojeny podle francouzského modelu nebo modelu Plateau. Amati jich vyrábí dvanáct druhů. Mají buď otevřené či uzavřené klapky. Ladí se v C a jsou určeny pro pokročilé i mistrovské hráče.⁴⁸

7.1.3 Fagoty

Fagoty jsou dřevěným nástrojem s dvojitým strojkem. Firma jich produkuje šest druhů. C fagoty jsou určeny pro školní hru pro děti od 8-12 let, firma dále nabízí standardní modely a nakonec také mistrovské kousky. Vyrábí se zde také dva typy kontrafagotů. Fagoty a kontrafagoty jsou zhotoveny z javorového dřeva v matném i lesklém provedení. Hra na fagot je velmi složitá a náročná.⁴⁹

7.1.4 Saxofony

Saxofony jsou rozdělené běžně na soprán, alt, tenor a baryton. Soprán saxofonů se vyrábí čtyři druhy a to krátké modely a dlouhé modely laděné v B. Dále se vyrábí i dva mistrovské modely. Alt-saxofonů produkuje firma devět druhů laděných v Es, pro pokročilejší hru i hru mistrovskou. Tenorových saxofonů se vyrábí devět a jsou v B ladění a mají rozsah B-fis. Slouží k běžné hře a také pro interpretaci na profesionální úrovni. U posledního typu baryton-saxofonů Amati vyrábí tři modely laděné v Es s rozsahem A-fis. Saxofon má přirozeně vibrovaný tón, ze všech nástrojů se co nejvíce podobá lidskému hlasu.⁵⁰

⁴⁸ Sortiment. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/sortiment>>.

⁴⁹ *Amati Vind Instruments*, katalog hudebních nástrojů Amati - Denak, s.r.o. 2007.

⁵⁰ VRKOČOVÁ, L. *Slovníček základních hudebních pojmů*. 1. vyd. Praha: nákladem vlastním, 1994. s. 166. ISBN 80-901-6111-1.

7.2 Plechové dechové hudební nástroje

Mezi plechové nástroje firmy Amati patří trubky, kornety, křídlovky, alta, melafony, tenory, barytony, trombony, pozouny, tuby a suzafony.⁵¹

7.2.1 Trubky

Firma se specializuje na několik druhů trubek v B ladění, Es ladění a G ladění. Jedná se o trubky klasické, profesionální, piccolo a trubky kapesní. Povrchová úprava je polostříbrná nebo celá zlatolak. Amati také spolupracuje s muzikantem Laco Deczím a společně pracovali na dvou typech trubek, které jsou určeny pro speciální jazzovou hru. Trubka dosahuje ze všech žesťových nástrojů nejvyšší tóny. Trubka má široké využití ve všech hudebních žánrech.⁵²

7.2.2 Kornety a křídlovky

Do sortimentu plechových nástrojů patří kornety, dělají se kornety krátké a dlouhé laděné v B i Es. Mají různou povrchovou úpravu jako ostatní nástroje. Například Luis Armstrong hrál nejdříve na kornet, který má stejný nátrubek a rozsah jako trubka. Křídlovky se ve firmě vyrábí pouze dva modely laděné v B, patří v orchestrech mezi nejoblíbenější nástroje, protože dokáží do dálky nést melodii a jsou měkkého poddajného tónu bez lesku.⁵³

7.2.3 Alta a melafony

Druhů Altů je oproti melafonů málo. Vyrábí se pouze dva modely laděné v Es a mají novou kompaktní konstrukci strojiva. V Amati se vyrábí například model Alta AAH 311, který je koncipován jako model střední třídy s řadou prvků používaných na profesionálních nástrojích. Jeho ergonomický tvar se pohodlně drží a ovládá. Vynikající

⁵¹ Sortiment. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z WWW:

<<http://www.amati.cz/sortiment>>.

⁵² OLING, B. WALLISCH, H. *Encyklopedie hudebních nástrojů*. 1. vyd. Čestlice: Rebo Productions, 2004. s. 116-117. ISBN 80-723-4289-4.

⁵³ VYSLOUZIL, J. *Hudební slovník pro každého*. 1 vyd. Vizovice: Lipa – A. J. Rychlík, 1995. 328 s. ISBN 80-901199-0-5.

intonace a snadná hratelnost vytváří z tohoto modelu výbornou volbu pro školní použití, stejně tak pro orchestrální přednes. Pro svůj široký a měkký tón je tento nástroj vhodný pro všechny hudební žánry. Melafon lze nazvat jako křížence trubky, lesního rohu a trombónu. Tento nástroj je zřídka používaný a jeho notace používá houslový klíč. Nástroj se vyrábí v mnoha provedeních, u nás je nejčastější rovný model a pochodový model, ale existuje také melafon v podobě lesního rohu. Nástroj má sklon být řvavý a je choulostivý na ladění. Melafony mají povrchovou úpravu zlatou nebo jsou postříbřeny.⁵⁴

7.2.4 Tenory a barytony

Tenorů a barytonů je vyráběno mnoho modelů. Vyrábí se tři tenory a jedenáct barytonů. Tenory jsou laděny v B a jeden model má zlatomosaznou ústnici. Barytony laděné v B a C mají buď tři, nebo čtyři ventily a opět je na nich provedena různá povrchová úprava. Jsou vyrobeny se širokou menzурou a jeden model má štíhlou stavbu.

7.2.5 Trombony

Amatiiovský trombon je laděný v C a v B se zlatomosaznou nebo postříbřenou úpravou. Vyrábí se krátké i dlouhé modely. Někdy je trombon nazýván též pozounem, ale v mnoha literaturách je trombon považován za větší a má širší menzuru než pozoun.

7.2.6 Pozouny

Firma Amati produkuje devět druhů pozounů laděných buď v B, F nebo Es. Jinak se pozoun nazývá trombón. Patří do nich orchestrální a mistrovský model. Jsou zlatomosazné a nebo postříbřené a vyrábí se bas pozouny i tenor a alt. V praxi se používá pozoun snížcový nebo ventilový. Pozoun je jediný nástroj, na němž je možno hrát absolutně čisté tónové řady.⁵⁵

⁵⁴ Sortiment. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/sortiment>>.

⁵⁵ Sortiment. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/sortiment>>.

7.2.7 Tuby

Tuby jsou dalším velkým sortimentem firmy. Jsou laděné v Es, B, C, a F. Es tuby firma vyrábí dva typy a mají tři ventily. U F tuby je k dispozici jen jeden model, za to B tub je deset modelů. Některé tuby jsou upraveny pro pochod. Firma vyrábí i tzv. „Baby tubu“ pro dětské hráče. C tuby firma produkuje tři typy a mají buď pět, nebo tři ventily. Na trubku je možno zahrát co nejhlubší tón. Když se plechová roura tuby rozvine, naměřili bychom až čtyři metry.⁵⁶

7.2.8 Suzafony

Suzafonů Amati produkuje sedm modelů s třemi ventily a opět s různou povrchovou úpravou. Je to hluboce znějící nástroj, který má nezvykle široký dopředu obrácený ozvučnick. Nejčastěji se tento nástroj používá v dixielandových kapelách.

7.2.9 Nástroje signální

Poslední, čím se firma zabývá z výroby hudebních nástrojů, jsou nástroje signální. V nabídce je jich velké množství. Patří mezi ně polnice, polnice obtočená kůží, lesovka, lesovka obtočená kůží, fanfárová trubka, poté model fanfárová trubka kavalír. Nástroje jsou laděny v Es, nebo B.

7.3 Výroba pouzder

Jak již bylo napsáno, Amati - Denak se zabývá i výrobou pouzder na hudební nástroje, jak pro dřevěné tak pro plechové hudební nástroje. Pro ostatní nástroje jsou v nabídce kufříky plastové, dřevěné a také luxusní. Každý nástroj má své pouzdro. Dále se vyrábí i povlaky pro signální nástroje a perkusi.

⁵⁶ VRKOČOVÁ, L. *Slovníček základních hudebních pojmů*. 1. vyd. Praha: nákladem vlastním, 1994. s. 201. ISBN 80-901-6111-1.

Kdokoli z hudebníků i veřejnosti může přinést nástroj, který se ve firmě vyrábí. V Amati - Denak udělají na nástroji generální opravu, nový lak nebo nové klapky. Na přání zákazníka provedou opravy či výměnu součástí.⁵⁷

⁵⁷ Sortiment. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/sortiment>>.

8 STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA SPŠ A SOU V KRASLICÍCH

8.1 Historie školy

V druhé polovině 19. století se stále více rozvíjelo hudební nástrojařství a situace si vyžadovala větší kvalifikaci zaměstnanců. Vznikla tedy myšlenka na založení odborné nástrojařské školy, kde by se zároveň vyučovala hudba. „*Zakladatelem této školy byl velmi vzdělaný kraslický občan, poslanec říšského sněmu ve Vídni a baron Richard von Dotzauer.*“⁵⁸

K otevření školy došlo 2. 11. 1865 na místě bývalé policejní strážnici v Kraslicích na náměstí. Nesla název C. K. Odborná škola pro vyučování hudby a výroby hudebních nástrojů. Školu navštěvovali žáci po dobu tří let a z počátku fungovala jako škola nedělní. Postupně se připojovaly další odborné předměty a škola se stala denní. Její činnost byla v té době pro Kraslice velmi významná. Roku 1882 byla škola zestátněna. Dominantní předmět, který se vyučoval, byla stále hudba, ale roku 1898 se škola přejmenovala na C. K. Odborná škola pro výrobu hudebních nástrojů. Ve škole se začala upřednostňovat spíše výuka technických předmětů před uměleckými. V roce 1903 byla vystavěna nová školní budova, ve které se vyučovaly především technické předměty jako je stavba a výroba hudebních nástrojů.

Se vznikem Československa, tedy roku 1918 škola opět změnila název na Státní odbornou školu pro výrobu hudebních nástrojů. Škola měla technický charakter, i když se na ní stále provozovala hudební činnost. Poválečná doba se zaměřovala především na výchovu hudebních nástrojářů a v roce 1946 přišli učňové, kteří se stali základem pro výrobu hudebních nástrojů. První učební plány se dochovaly právě ze školního roku 1946/1947. Škola nabízela dva obory, prvním byl Mechanik dechových hudebních nástrojů plechových a druhým nabízeným oborem byl Mechanik dechových nástrojů dřevěných.⁵⁹

Mechanik hudebních nástrojů byl obor budoucnosti. Dochovaná brožura *Mechanik* z této doby (příloha č. 4)⁶⁰ slibovala rodičům, že jejich děti najdou v životě uplatnění.

⁵⁸ *140 let hudebněnástrojářského školství v Čechách: 1865 – 2005 SPŠ a SOU hudebních nástrojů v Kraslicích.* 2005. s. 5., b. m.

⁵⁹ *140 let hudebněnástrojářského školství v Čechách: 1865 – 2005 SPŠ a SOU hudebních nástrojů v Kraslicích.* 2005. s. 6., b. m.

⁶⁰ *Mechanik hudebních nástrojů: obor budoucnosti.* Hradec Králové: Učňovské středisko odštěpeného závodu Amati Kraslice, b. r., nestr.

Upozorňovala na to, že učňovská střediska jsou moderně vybavena a výuka je svěřena nejlepším odborníkům. Po vyučení v učilišti v Kraslicích, měli studenti možnost studovat dál na Střední odborné škole v Kraslicích. Brožura slibovala, že se v Kraslicích stanou z žáků odborníci na výrobu dechových a bicích nástrojů, a že z žáků udělá kvalifikované odborníky pro práci doma i v zahraničí.

V brožuře *Studium na Střední průmyslové škole výroby hudebních nástrojů v Kraslicích* (příloha č. 5) je napsáno, jaké se na škole učily předměty, z čeho byla maturitní zkouška a jaké byly podmínky přijetí do školy.⁶¹ Příjímáčí zkouška se konala z českého nebo slovenského jazyka a matematiky. Hra na nástroj nebyla podmínkou přijetí do školy, ale byla předností a pomáhala v odborných předmětech.

V roce 1955 škola opět změnila název na Střední průmyslovou školu výroby hudebních nástrojů, stala se čtyřletým oborem zakončeným maturitou a tím byla do roku 2010. V roce 1962 se vytvořily pro školu nové učební osnovy a jimi byl stanoven rámcový obsah výuky. Škola měla za cíl připravit žáky technicky pro práci ve všech Československých hudebních podnicích.

Aktivity Střední průmyslové školy v Kraslicích

Po celou dobu existence školy byla její veškerá aktivita úzce spjata s hudbou. Pořádala se zde Kraslická hudební jara, různé soutěže, byla možnost hrát v dechovém orchestru, založit si vlastní kapelu. Ve škole je krásný hudební sál, kde všechny tyto akce probíhaly. Další významnou aktivitou byl pěvecký sbor. Sbor vznikl před třiceti pěti lety a od vzniku po celou dobu činnosti ho vedl Ing. Karel Malíšek. Sbor se stal nedílnou součástí kulturního života v širokém okolí. V Kraslicích působil jako jediný sbor až do počátku 90. let. Za léta jeho působení prošla sborem stovka žáků. Měl také svou zvláštnost, jíž byla drtivá převaha chlapců. Do sboru mohli chodit i občané z Kraslic. Nejstaršímu členovi bylo 65 let.⁶² K dalším zajímavostem školy patřila stálá expozice historických hudebních nástrojů, mezi něž patřila i obří tuba (obr. 14). O sbírku se celá léta staral vedoucí a dirigent pěveckého sboru Ing. Karel Malíšek.

⁶¹ *Studium na střední průmyslové škole výroby hudebních nástrojů v Kraslicích*, b. m, b. r., nestr.

⁶² *140 let hudebně-nástrojářského školství v Čechách: 1865 – 2005 SPŠ a SOU hudebních nástrojů v Kraslicích*. 2005. s. 8., b. m.

8.2 Ředitelé Střední průmyslové školy v Kraslicích

V roce 1949 nastoupil na školu Jan Šafrata, který se stal 1. 10. 1950 ředitelem, byl prvním ředitelem a zakladatelem Střední průmyslové školy výroby hudebních nástrojů. Zemřel v roce 1961 a na jeho místo nastoupil Miroslav Holeček, který byl ředitelem jen krátce, zemřel roku 1963. Po jeho smrti se stal ředitelem školy 1. 1. 1964 Ing. Alois Chromec. V roce 1974 byl jmenován na místo ředitele Ing. Ladislav Mytiska a v roce 1991 se stává ředitelem Ing. Lubomír Vlach, za jehož působení se sloučila Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště. Od 1. 7. 1997 vykonával funkci ředitel Pavel Matoušek. Posledním ředitelem školy byl Ing. Zdeněk Brantl.⁶³

8.3 Střední průmyslová škola od roku 2007-2010

V roce 2007 došlo ke sloučení Střední průmyslové školy výroby hudebních nástrojů (obr. 15) se Střední školou živnostenskou v Sokolově a škola v Kraslicích se stala jejím odloučeným pracovištěm. V té době učilo na škole 13. učitelů. Škola nabízela dva čtyřleté studijní obory s maturitou. Obor VHN - Výroba hudebních nástrojů nabízel široké uplatnění v dřevařských i strojírenských oborech, dále i v oboru záznam a zpracování zvuku. Druhým oborem byl USHN - Uměleckořemeslná stavba hudebních nástrojů. Tento obor byl spíše pro manuálně zručné žáky. Studenti mohli získat znalosti v oblasti zpracování dřeva a kovů, dále najít využití v jiných oborech a také restaurátorství.⁶⁴

Výuka na škole byla v roce 2010 ukončena z důvodu nízkého zájmu žáků, kteří se na školu hlásili, a již nebylo možné z ekonomických důvodů školu dále udržovat. V červnu 2010 odmaturoval poslední ročník žáků denního i dálkového studia. Střední průmyslová škola výroby hudebních nástrojů v Kraslicích byla jediná škola tohoto zaměření a typu v České republice, škola se stočtyřicetiletou tradicí, která se již s největší pravděpodobností neobnoví.

⁶³ *140 let hudebněnástrojařského školství v Čechách: 1865 – 2005 SPŠ a SOU hudebních nástrojů v Kraslicích.* 2005. s. 7., b. m.

⁶⁴ Odloučené pracoviště Střední školy živnostenské. *Škola výroby hudebních nástrojů* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.spskraslice.wz.cz/>>.

9 SLAVNÉ OSOBNOSTI HRAJÍCÍ NA HUDEBNÍ NÁSTROJE Z KRASLIC

Hudební nástroje z Kraslic nejsou určeny pouze pro žáky hudebních škol a amatérské hráče, ale hrají na ně a spolupracují při výrobě některých modelů známé hudební osobnosti. Někteří hudebníci si vybrali za svůj nástroj značku V. F. Červený, jiní Amati. Tyto nástroje uspokojují i ty nejnáročnější hráče. Na nástroje V. F. Červený & synové hrají například trumpetisté z České filharmonie z Prahy Jiří Šedivý, Antonín Pecha, Jaroslav Halíř, Ladislav Kozderka a Zdeněk Šedivý. Na výrobě nástrojů téže značky se také podílel soubor Panther Tuba Band.⁶⁵

9.1 Mistřiňanka

Slovácká dechová hudba Mistřiňanka Atonína Pavluše vznikla v roce 1967 a spolupracuje s firmou Amati – Denak a je jejím dlouholetým partnerem. Její členové hráli a stále hrají na nástroje z běžné nabídky firmy Amati. V loňském roce byla přímo pro Mistřiňanku (obr. 16) postavena Custom trubka Mistřiňanka.⁶⁶

9.2 Laco Dezci

Slovenský hudební jazzový skladatel, trumpetista a malíř Laco Dezci žijící v USA se narodil 29. března 1938 v Bernolákově. Je vedoucím jazzové kapely Jazz Celula New York. Vystudoval střední průmyslovou školu a v 80. letech emigroval. Jeho životní osud byl námětem pro film *Volná noha*. Laco Dezciho známe také z kinematografie z komedie Věry Chytilové *Kalamita*. Společně s firmou Amati spolupracoval na výrobě speciální trubky, stal se jím model 606IS. Speciální nátrubek umožňuje výborný jazzový projev a je vynikající pro hraní ve vysokých polohách. Na trubce je použit zcela nový materiál, který doposud ve firmě Amati použit nebyl. Tento materiál byl nově tepelně zpracován a nová byla i konstrukce dílů, z nichž je nástroj sestaven. Laco Deczi (obr. 17) při svém turné po České republice v roce 2004 firmu Amati navštívil. V dílnách si přebral některé modely trubek a byl velmi mile překvapen kvalitou a dobrým zvukem. Vyzkoušel si model

⁶⁵ Pantehr Tuba Band je České republice ojedinelá skupina hráčů na tuby. Soubor si dal název pole první nastudované skladby The Pink Panther autora Henryho Manciniho. Panther Tuba Band uvádí transkripce skladeb starých mistrů, autorů hudby symfonické a operní, hudby jazzové a populární, ale také prezentuje originální skladby autorů, kteří pro takové netradiční nástrojové seskupení své skladby napsali.

⁶⁶ Reference. Amati - Denak [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/reference/>>.

ATR 3131 a dohodl se s vedením firmy na úpravě této trubky. Na tuto upravenou trubku hrál Laco Dezci na koncertech v České i Slovenské republice a dohodnul se s vedením Amati, že připraví prototyp tohoto modelu trubky s různými variantami ozvučnicků a ústnic. V pražském Mánesu se sešel Laco Dezci se zástupci firmy a společně hledali optimální kombinace, jejímž výsledkem by byla nejlepší intonace a barva tónu. Po dlouhém hledání se našla ta pravá kombinace a Laco Dezci prohlásil: „Jo, tak to je ono! Teď to troubí líp než ta moje dechovka!“ A vznikl model 606IS.⁶⁷

9.3 Albert Beger

Izraelský saxofonista Albert Bergr (obr. 18) hraje na saxofon vyrobený v Amati. V červnu roku 2005 otestoval svůj první alt a tenor saxofon Bravour. Prohlásil o obou nástrojích, že mají brilantní zvuk. Vystoupil s Bravour saxofony na jazzovém festivalu v jižní Africe a natočil s ním i jedno ze svých CD.

9.4 Serkan Cagri

Serkan Cagri je velmi významný turecký klarinetista, který hraje na individuální klarinet. Na svůj klarinet laděný v G hraje především v Turecku, Řecku a v balkánských státech. V turecké státní televizi má vlastní televizní pořad.⁶⁸

9.5 Skupina Chinaski

V české pop rockové skupině Chinaski hraje saxofonista Štěpán Škochna. Skupina natočila přímo pro firmu Amati Denak videoklip, kde hraje významnou roli baryton saxofon z jejich sortimentu.⁶⁹

⁶⁷ Reference. *Amati - Denak* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/reference/>>.

⁶⁸ Reference. *Amati - Denak* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/reference/>>.

⁶⁹ Videoklip je možné shlédnout na WWW: <http://www.amati.cz/>.

9.6 Mgr. Petr Sinkule

Petr Sinkule (obr. 19) je učitel a hráč na klarinet. Od roku 1989 je členem České filharmonie, kde má v povinnosti kromě klarinetu také basklarinet saxofony a basetový roh. Je zakladatelem Pražského tria basetových rohů. Petr Sinkule obdivuhodně ovládá hru na plátkové dřevěné nástroje. Spolupracuje s firmou Amati na výrobě saxofonů. Firma společně s ním zařadila do svého sortimentu nové modely klarinetů. První modely klarinetů Concerto jsou vyrobeny z exotického dřeva grenadilu a cocobola. Hubička klarinetu je též vyrobena z nového materiálu plexiglas. I další modely, na kterých spolupracoval, prošly celkovou inovací a vznikla nová řada, Maestro. Hlavní díly jsou vyrobené z exotického dřeva grenadilu nebo mopani.⁷⁰

9.7 Milan Němec

Proslavil se jako herec, jenž vystudoval muzikálové herectví na JAMU. Působil v divadle v Pardubicích, ale po určitém čase se vrátil do Brna. Milan Němec (obr. 20), není jen výborný herec, ale také muzikant. Hraje na klarinet firmy Amati, který si koupil v roce 1983 a stál ho 2500 korun.

9.8 František Malotín

Učitel na pražské konzervatoři se proslavil výrobou fléten. Dlouhá léta hrál jako první flétnista v orchestru Československého rozhlasu. Sám hraje na flétnu, kterou si sám vyrobil. Chtěl s pomocí firmy Amati zhotovit žákovské flétny svým žákům. Vymyslel tvar klapků a udělal prototyp, odborní mistři z Kraslic mu vyrobili mechaniku. Flétny byly z bílé mosazi, stříbrné a zlaté. Na příčné flétny od pana Františka Malotína (obr. 21) a firmy Amati se hraje dodnes. Například na jeho zlatou flétnu hraje jeho slavná žákyně světoznámá flétnistka Lenka Baarová.⁷¹

⁷⁰ Reference. *Amati - Denak* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/reference/>>.

⁷¹ František Malotín: s flétnou i za objektivem. *Žijeme naplno* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.zijemenaplno.cz/Clanky/a282-Frantisek-Malotin-S-fletnou-i-za-objektivem.aspx>>.

9.9 Tomáš Chmura

Tomáš Chmura (obr. 22) je učitel hry na bicí nástroje, začínal hrát na bicí soustavu od firmy Amati Kraslice. Tuto bicí soupravu mu v jeho sedmnácti letech věnoval jeho bratr Lubonír Chmura. Tomáš Chmura pochází z muzikantské rodiny. Vyvrcholením jeho profesního postupu bylo angažmá v Janáčkově filharmonii v Ostravě (1993-99), kde byl zástupcem vedoucího skupiny a druhým tympánistou. V současné době působí jako učitel bicích nástrojů na Janáčkově konzervatoři a gymnáziu v Ostravě. Je rovněž autorem skladeb pro soubor bicích nástrojů.⁷²

⁷² Tomáš Chmura. [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://tomaschmura.com/>>.

10 ROZHOVOR S PAMĚTNÍKEM

K rozhovoru s pamětníkem jsem si záměrně vybrala muže, který mnoho ví o Střední průmyslové škole v Kraslicích a firmě Amati, kde pracuje již 40 let. Pan Milan Šprings Střední průmyslovou školu v Kraslicích vystudoval a nikde jinde než v Amati nepracoval. Ptala jsem se ho na otázky související se školou a na práci ve firmě Amati a na to, co si myslí o situaci ve firmě. Zajímalo mě, jaké bylo studium dříve, jak fungovala firma Amati v letech, když nastoupil po maturitě do zaměstnání.

Pan Milan Šprings se narodil v roce 1953 na Moravě v městě Zábřeh. Do Kraslic se přestěhoval v roce 1968, když mu bylo 15 let a od tohoto roku do roku 1972 studoval Střední průmyslovou školu v Kraslicích. Obor se jmenoval Výroba hudebních nástrojů. Na této škole převažovala větší část chlapců. Hned po ukončení střední školy maturitou v roce 1972 nastoupil pan Milan Šprings do Amati. Nejdříve byl přijat na praxi, pak nastoupil v letech 1973-1975 na dvouletou základní vojenskou službu. Po jejím ukončení začal pracovat jako kontrolor předvýroby hudebních nástrojů. V roce 1977 přešel do technického rozvoje, kde pracuje doposud. Postupně vykonával funkce referenta vývoje nových nástrojů, později samostatného technologa dřevěných dechových nástrojů a nyní je již několik let vedoucím technického rozvoje dřevěných dechových nástrojů.

10.1 Rozhovor s panem Milanem Špringsem

Otázka č. 1:

Proč jste se rozhodl studovat na Střední průmyslové škole výroby hudebních nástrojů v Kraslicích?

Odpověď:

Bydlel jsem na Moravě a chtěl jsem původně na stavební průmyslovku. Můj otec bydlel v Kraslicích, tak se moji rodiče rozhodli, že se přestěhuji do Kraslic a zkusím se přihlásit na Střední školu tady. V té době jsem ještě nevěděl, co bych chtěl dělat. Hrál jsem na klarinet a, tak jsem měl k hudbě blízko.

Otázka č. 2:

Měla Střední průmyslové škola v dobách, kdy jste na ni nastoupil zvučné jméno?

Odpověď:

Byla to jediná škola tohoto typu v republice, vlastně v celém Československu. Studovali na ní studenti z celé republiky. Byla to škola výběrová a tenkrát na ni byl docela nával.

Otázka č. 3:

Bylo přijímací řízení obtížné, kolik žáků se na školu tenkrát hlásilo?

Odpověď:

Přijímací zkoušky nebyly zase tak obtížné, myslím, že jinde byly na stejné úrovni. Tenkrát se tam hlásilo kolem 100 uchazečů a brali 25 žáků, aby naplnili jednu třídu. Po prvním ročníku nás zbylo pouze 15 statečných. Ostatní studium po prvním ročníku vzdali.

Otázka č. 4:

Jak byste charakterizoval postavení Střední průmyslové školy a prestiž podniku Amati v dobách vašeho studia a v současnosti?

Odpověď:

V té době byla škola jediná v Československu a Amati jediná provozovna, perspektiva byla tedy obrovská. Studenti měli po ukončení školy velké uplatnění, mohli pracovat i v jiných opravách hudebních nástrojů. Tenkrát firma vzkvétala a zaměřovala se především na export a malá část výrobků byla exportována do RVHP. Vše bylo vyprodáno. Poptávka převyšovala nabídku. V dnešní době už tomu tak dávno není. V Amati poklesla výroba, klesly stavy zaměstnanců a závod se potýká s celosvětovou krizí.

Otázka č. 5:

Proč si myslíte, že Střední průmyslová škola výroby hudebních nástrojů zanikla?

Odpověď:

Myslím, že je to hodně dané polohou města. Město leží na samém konci republiky a tak je pro mnohé uchazeče velmi daleko. Určitě to souvisí s finanční situací rodičů. Není tedy dostatek studentů a počet žáků klesal, až školu museli zavřít. Určitě tu hraje velkou roli nezájem žáků a hlavně jejich rodičů.

Otázka č. 6:

Měl jste v plánu již od počátku studia pracovat v místním závodě Amati nebo jste chtěl pracovat v jiném závodě? (Cremona Luby, varhany Krnov, Petrof Hradec Králové).

Odpověď:

Vzhledem k tomu, že jsem již bydlel v Kraslicích, chtěl jsem pracovat tady. Jednu dobu jsem chtěl odejít do Škodovky na Rotavu, ale to bylo spíše z finančních důvodů.

Otázka č. 7:

Byl jste si tenkrát jist, že po ukončení studia najdete uplatnění ve svém oboru?

Odpověď:

Ano, vzhledem k tomu, že jsem byl místní a většina mých spolužáků byla z jiných koutů republiky a po studiu se vrátili domů, práce pro mě v Amati byla jistá a nebyl problém mě zaměstnat. Těch pár studentů, kteří zde zůstali, šlo do Amati pracovat, ale pak postupně odešli. Dříve byly pro maturanty pracovní místa jako technik, nebo úředník.

Otázka č. 8:

Jak je podle vašeho názoru možné, že export hudebních nástrojů z Amati vzkvétal a nástroje měly ve světě zvuk a nyní je tomu naopak?

Odpověď:

Největší příčinou je světová krize, která trvá poslední roky. Další příčinou je silná konkurence z Asie - Čína, ta začala vyrábět hudební nástroje určené hlavně pro školní hru. Jejich ceny jsou nízké a Amati jim nemůže konkurovat a jejich ceny akceptovat. Proto jsme se začali zaměřovat na nástroje střední třídy a nástroje mistrovské.

Otázka č. 9:

Dokázal byste popsat hospodářskou a finanční situaci hudebních nástrojů a závodu Amati Kraslice v minulosti a v současnosti?

Odpověď:

Finanční situace se mění s časem, mění se náklady na mzdy, na materiál. Výstupní cena musí být jednoznačně vyšší, než byla dříve. Například v roce 1976 stál klarinet 1500 korun a nyní je to 15000 korun.

Otázka č. 10:

Proč se podle vašeho názoru potýká závod Amati již delší dobu s hospodářským úpadkem a nedokáže konkurovat ostatním světovým výrobcům?

Odpověď:

Je to dáno především zastaralou technologií, která se v Amati používá. Výroba nástroje je u nás především ruční záležitost. Konkurence v Asii staví stále nové továrny a používá ty nejmodernější technologie a tím je jejich produktivita lepší a ceny nižší.

Otázka č. 11:

Věděl byste, jak tuto situaci zlepšit?

Odpověď:

Kdybych to věděl, tak to udělám. Situace se dá těžko řešit, pokud nejsou finanční prostředky na nové technologie. Kdybychom měli dostatek financí, došlo by ke snížení nákladů na novou výrobu.

Otázka č. 12:

Jak myslíte, že to bude nadále vypadat s výrobou hudebních nástrojů v Kraslicích?

Odpověď:

Myslím, že výroba hudebních nástrojů u nás bude i nadále. Jen se musí překonat světová krize. Až skončí světová krize, jestli někdy skončí, zvětší se odbyt alepší finanční situace. V Kraslicích je spousta malých výrobců, kteří si velmi dobře vydělají výrobou i opravou hudebních nástrojů. Lidé si zakládají svoje malé firmy na výrobu hudebních nástrojů a jejich práce je poctivá ruční výroba a stále je na světě plno lidí, kteří si zaplatí za kvalitu.

Děkuji Vám za rozhovor a za čas, který jste mi věnoval.

11 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo vyzdvihnout výrobu hudebních nástrojů v Kraslicích a zmapovat situaci výroby na Kraslicku. Ukázat, jak byla výroba hudebních nástrojů v této oblasti rozsáhlá. Kolik firem, zajímavých budov a továren zde stálo. Jaké známé osobnosti jsou s výrobou hudebních nástrojů v Kraslicích spojené. Dále také zjistit, proč tradice výroby na Kraslicku upadá.

Hudba patří neodmyslitelně k dennímu životu. Hudební nástroj a hra na něj patří k produktům a činnostem, se kterými je lidská společnost neoddělitelně spojena. Hudba patří mezi doklady, které vypovídají o dané kultuře a době. Za mnohaletý vývoj výroby hudebních nástrojů je vidět posun, jak v technologii výroby, tak v sortimentu a ve způsobu jeho zpracování. Na konci 17. století lze zaznamenat rozvoj domácí výroby hudebních nástrojů, ale o tovární výrobě můžeme hovořit až v 18. a zejména pak v 19. a 20. století. Největší objem výroby hudebních nástrojů byl v 80. letech 20. století. V posledních letech je situace pro české výrobce hudebních nástrojů nepříznivá, a to nejen z důvodu narůstajícího importu ze zahraničí, ale i kvůli menšímu zájmu jak u dětí, tak i jejich rodičů. I přes tento pokles zájmu výroba stále přetrvává. Nastal návrat domácích výrobců, kteří pracují v malých dílnách často zařízených doma, výrobě se věnují rodinní příslušníci a další zaměstnanci jen výjimečně, několik těchto výrobců má výrobu jako vedlejší přivýdělek.

Bohužel světová krize poznamenala všechny větší i menší firmy a chybí finance na další rozvoj. Produkce klesá, odběratelé ubývají, ekonomický stav se nelepší. V dnešní době čelí výroba hudebních nástrojů velkému tlaku, protože neobstojí ve velké konkurenci. Dalo by se říci, že levné hudební nástroje z Asie v dnešní době vítězí nad kvalitními, avšak dražšími nástroji z Amati. Optimismus a víra v kvalitu a zručnost českých mistrů stále přetrvává a výrobci doufají, že zájem o naše hudební nástroje opět vzroste. Osud výroby hudebních nástrojů závisí ve velké míře na návratu k tradičním hodnotám, úctě, ke zručnosti mistrů a spotřebitelského myšlení lidí. Prostřednictvím propagace je možné se k tomuto cíli alespoň částečně přiblížit, ta však závisí ve velké míře na finančních prostředcích.

Výroba hudebních nástrojů je velmi důležitý obor pro každého hudebníka. Každý hudební nástroj má svou minulost, je spojen s určitou historickou osobností, nebo také

událostí. Každý nástroj projde několika rukama, než se z něj stane hotový výrobek. České nástroje mají krásný zvuk, jsou výborně laděné, mají moderní i klasický design, je s nimi šetrně zacházeno a jsou přehrány profesionálními hráči. Snad každý, kdo vlastní hudební nástroj, si ho cení a chrání jej. Jsem přesvědčena, že kdyby každý, kdo hraje na hudební nástroj, věděl, co vše předcházelo tomu, než jeho nástroj vznikl, viděl by ve svém nástroji něco více, než jen kus plechu nebo dřeva. Přála bych si, aby nejen hudebníci, ale i ostatní lidé při výběru svého nástroje upřednostňovali českou značku. Především proto, že každý nástroj, který projde rukama zručných mistrů, má v sobě cosi nenahraditelného.

12 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Použitá literatura:

FIALA, J. KELLER, J. MATĚJČEK, J. *Město Kraslice hudba*. Praha: Národní podnik Amati Kraslice, 1970. 77 s. ISBN 978-80-86289-70-0.

JIRÁNEK, J. E. HEJZLAR, T. *Světlem hudebních nástrojů*. 1. vyd. Praha: Panton, 1979. 225 s.

KOTĚŠOVEC, V. HEJZLAR, T. *Kraslická kronika*. 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. 340 s. ISBN 80-86125-71-8.

KOTĚŠOVEC, V. *Pod zámeckým vrchem, výbor z dějin a pověstí starých Kraslic*, Sokolov: Okresní národní výbor, 1988. 88 s.

KOTĚŠOVEC, V. *Pohledy do historie měst a obcí Kraslicka*. 1. vyd. Praha: Ostrov, 2011. 271 s.

OLING, B. WALLISCH, H. *Encyklopedie hudebních nástrojů*. 1. vyd. Čestlice: Rebo Productions, 2004. 256 s. ISBN 80-723-4289-4.

VRKOČOVÁ, L. *Slovníček základních hudebních pojmů*. 1. vyd. Praha: nákladem vlastním, 1994. 221 s. ISBN 80-901-6111-1.

VYSLOUZIL, J. *Hudební slovník pro každého*. 1 vyd. Vizovice: Lipa – A. J. Rychlík, 1995. 328 s. ISBN 80-901199-0-5.

140 let hudebněnástrojářského školství v Čechách: 1865 – 2005 SPŠ a SOU hudebních nástrojů v Kraslicích. 2005. 20 s., b.m.

Amati Vind Instruments, katalog hudebních nástrojů Amati - Denak, s.r.o. 2007. b. m., nestr.

Hudební nástroje z Československa: Hlas krásy umění a citu. Severografie n. p. Červený Kostelec, b.r., nestr.

Mechanik hudebních nástrojů: obor budoucnosti. Brožura. Hradec Králové: Učňovské středisko odštěpeného závodu Amati Kraslice, b. r., nestr.

Studium na střední průmyslové škole výroby hudebních nástrojů v Kraslicích, Brožura. b. m., b. r., nestr.

Internetové zdroje:

- Amati snížila ztrátu na 5,5 miliónu korun. *Sokolovský deník* [online]. 17. 8. 2008 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/kratce/kratce_region/320801.html>.
- Cenná sbírka hudebních nástrojů leží ladem. *Sokolovský deník* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/zpravy_region/kraslice_sbirka20110314.html>.
- František Malotín: s flétnou i za objektivem. *Žijeme naplno* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.zijemenaplno.cz/Clanky/a282-Frantisek-Malotin-S-fletnou-i-za-objektivem.aspx>>.
- Historie AMATI – Denak, s.r.o. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/historie-spolecnosti-amati-denak>>.
- Hlaváček webdesing s.r.o. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/o-firme/historie-spolecnosti-amati-denak>>.
- Krušnohorský původ foukací harmoniky. *Znovuobjevené Krušnohoří* [online]. 17. 10. 2007 [cit. 2012-12-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.znkr.cz/clanek/323-krusnohorsky-puvod-foukaci-harmoniky-a-jeji-rozsireni-do-celeho-sveta/>>.
- Město Jablonec. *Světová výstava ve Vídni* [online]. 01. 10. 2010 [cit. 2012-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://mestojablonec.cz/cs/mesto/jablonecky-mesicnik/rocnik-2010/09-2010/svetova-vystava-ve-vidni-1873.html>>.
- O společnosti AMATI - Denak, s.r.o. *Amati-Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/o-firme/o-spolecnosti-amati-denak-sro>>.
- Odloučené pracoviště Střední školy živnostenské. *Škola výroby hudebních nástrojů* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.spskraslice.wz.cz/>>.
- Reference. *Amati - Denak* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.amati.cz/reference/>>.
- Rytíř Richard von Dotzauer. *Otec Krušnohoří*. [online]. 25. 6. 2009 [cit. 2012-12-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vivatkraslice.cz/index.php/cz/cl-rytir-richard-von-dotzauer>>.
- Sortiment. *Amati - Denak, s.r.o.* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z www: <<http://www.amati.cz/sortiment>>.
- Stříbrský závod Amati. *Plzeň, nejlepší - adresa* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://plzen.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Stribrsky-zavod-Amati-Kraslice-byl-prodan-v-drazbe-za-7-7milionu-4594>>.

Světová firma Amati opět nabírá dech. *Sokolovský deník* [online]. 30. 9. 2009 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/zpravy_region/kraslice_amati_kub20090929.html>.

Tomáš Chmura. [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://tomaschmura.com/>>.

Výrobce nástrojů Amati je v krizi. *Hospodářské noviny* [online]. 7. 3. 2007 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-20597940-vyrobce-nastroju-amati-je-v-krizi>>.

Výrobce nástrojů s další dražbou počká. *Sokolovský deník* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <http://sokolovsky.denik.cz/podnikani/kraslice_amati_drazbaa20100304.html>.

13 RESUMÉ

V mé bakalářské práci jsem se zabývala výrobou hudebních nástrojů ve městě Kraslice. Práce je členěna do samostatných kapitol. Začíná úvodem, kde si kladu otázku, proč jsem si toto téma vybrala a jaký je cíl mé práce. Dále v dalších kapitolách jsem se zabývala historií výroby hudebních nástrojů v Kraslicích, známými výrobci, jež v Kraslicích působili, firmou Amati – Denak, jejím sortimentem dřevěných a plechových hudebních nástrojů, Střední průmyslovou školou v Kraslicích a slavnými osobnosti, které hrají na hudební nástroje z Kraslic. V poslední kapitole jsem udělala rozhovor s pamětníkem Milanem Špringsem, ptala jsem se ho především na minulost a současnost Střední průmyslové školy a firmy Amati Kraslice. V závěru jsem se zamyslela nad tím, zda jsem dosáhla cíle své bakalářské práce a vyzdvihla výrobu hudebních nástrojů, jak je pro hudebníky důležitá a zároveň upozornila na pokles výroby, který postupem času nastal. V příloze jsou obrázky z historie i současnosti a staré materiály, katalogy firmy Kohlert.

My thesis deals with the production of musical instruments in Kraslice, a town in Czech Republic. It is divided into separate chapters. My choice of the topic and the aim of the thesis are considered in the introduction. Next chapters are dedicated to: history of musical instrument production in Kraslice; famous makers working in Kraslice; company Amati and its products such as wooden and brass musical instruments; establishment and development of a special Secondary School for production of musical instruments in Kraslice; famous people playing the musical instruments made in Kraslice. The interview with witness who graduated at the Secondary School in Kraslice and afterwards has been working in company Amati for 40 years is presented in the last chapter. The topic of the interview is mainly the past and the present of the Secondary School and company Amati in Kraslice. There is considered whether the aim of my thesis was reached in the conclusion; the significance of musical instrument production, which is so important for musicians, is pointed out; at the same time I draw attention to a drop of the production. Attachments such as pictures and photos about the history and the present, old materials, documents and catalogues are attached.

14 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Pověst Husenův mlýn

„Bylo to jednou navečer, mlynář právě zasedl ke skrovné večeři, sestávající ze zaprášené polévky, do níž si všichni krájeli chleba, když někdo rázně zaklepal. Vstoupivší návštěvník se představil jako Anton Richard Breinl. Věděl, že se Husenovi nedaří, že je zadlužený a bude muset mlýn prodat. Proto si pospíšil, aby mlýn, který se mu zamlouval, koupil.

Breinl ale nebyl mlynářem. Měl v plánu zařídit si vlastní dílnu a později ji přestavět na továrnu. K tomu se mlýn velmi dobře hodil. Byla zde laciná pohonná síla, vody ve Svatavě bylo vždycky dost. Kromě toho byly v sousedství i levné parcely. Podnikavý Breinl již prošel několika továrnami ve městě, poznal pracovní možnosti, schopnosti, a především bídu a nouzi obyvatel. Na tom pak vybudoval svůj plán.

Nakupoval levně od ostatních kraslických výrobců odpad, hlavně dřevo. Ten pak prodával se ziskem do Chebu, Karlových Varů, ba až do Plzně. Tím získal prostředky na vybudování vlastní dílny, kde pak tento získaný materiál upotřebil při výrobě dětských hraček.

Zakázky se mu jen hrnuly, zisky stouply. Zaměstnával i domácí dělníky, kteří mu přinášeli své výrobky. Vykupovala je od nich paní Breinlová. A ta dokázala najít na přinesených hračkách i sebemenší chybu, aby mohla výkupní cenu vhodně snížit. Když cena činila několik krejcarů přes zlatku, dostal prodávající jen rovnou zlatku, protože milostivá paní neměla v pokladně žádné drobné. Domácí výrobci museli bez námitek přijmout všechny srážky. Měli strach, že by už další práci nedostali. Z takto vydřených peněz stavěl Breinl další dílny, nakoupil stroje, najal dělníky. Z odpadu se vyráběly u něho flétny, trubky, tahací harmoniky, housle, houpací koně, nábytek do dětských pokojíčků.

Počátkem našeho století byl z původní malé dílny již velkopodnik, jediná továrna dětských hudebních hraček a největší továrna na hračky ve střední Evropě. Anton Richard Breinl měl, jak se říkalo, obchodního ducha. Byl lakomý a bez srdce. Platy dělníků udržoval na nejnižší úrovni. Za šedesát hodin týdenní práce dostávali dělníci pět až osm zlatých. Jen mistři si vydělali přes deset zlatých, což bylo považováno za velmi slušný plat. Jak dokládají listiny tehdejšího berního úřadu, z 800 domácích a továrních dělníků, kteří

pro Breinla pracovali, pouze deset jich platilo daň z příjmů, protože pro základ zdanění byla určena částka 10 zlatých vydělaných za týden.

Stroje v továrně neměly žádné zabezpečení proti úrazům. Zmrzačený dělník byl propuštěn a nedostal podporu ani odškodnění. Tehdy Breinlova továrna, které se i nadále mezi dělníky říkalo Husenův mlýn, dostala novou přezdívku – mlýn na kosti. To pro časté úrazy, ke kterým zde docházelo.

Říkalo se, že jednou Breinl věnoval dvě koruny z vydřených miliónů invalidovi. To za ním přijel jakýsi jeho obchodní partner a Breinl s ním šel na procházku do parku na Hradišti. Z lavičky v ústraní se zvedl mladý muž a pozdravil přicházející. Breinlův host se zastavil, když postřehl, že mladík má jen pravou ruku. Na otázku invalida odpověděl stručně: „Úraz v továrně.“ Breinl nechtěl, aby vyptávání pokračovalo, rychle podal invalidovi do zdravé ruky dvě koruny a odváděl svého hosta pryč.

Pro Breinla pracovaly i děti. Šily papírové pytlíky a plnily je pilinami. Po zakulacení byly opatřeny nití na povrchu a gumičkou. Takové balónky se prodávaly po tisíci kusech. To byla práce pro děti. Rodiče je prostě neposílali do školy a raději platili pokutu.

Jen jednou zůstala o pracovním dnu vrata továrny zavřena. Bylo to v roce 1901, když v Kraslicích dělníci stávkovali za zvýšení mezd. Na jejich požadavky Breinl odpověděl: „Uznávám, že dělníci umějí zhotovit zboží, ale to nejdůležitější, prodat je, to dovedu pouze já!“

Když Breinl v roce 1928 zemřel, stala se jeho vdova nejbohatší ženou v Kraslicích. Žádná služebná ale u ní dlouho nevydržela. Paní neopustila jídelnu dříve, dokud nebylo před jejími lakotnými zraky uklizeno a uzamčeno zbylé jídlo, aby služebná nemlsala ani kousek cukru....⁷³

⁷³ KOTĚŠOVEC, V. *Pod zámeckým vrchem, výbor z dějin a pověstí starých Kraslic*, Sokolov: Okresní národní výbor, 1988. s. 41-42.

Příloha č. 2 – Obrázky a fotografie

Obr. 1 – Město Kraslice

Obr. 2 – Bohland & Fuchs

Obr. 3 - Firma Bohland a Fuchs

Obr. 4 – A. K. Hüttl, Graslitz

Hans Rölz, Musikwarenfabrik
Graslitz Č.S.R.
 Fernruf 48
 Telegramm-Adresse: „Musikrölz“

Filiale
Klingental i. Sa.
 Fernruf 2441
 Codes: A, B, C,
 5 th Edition
 Rudolf Mosse

Ständige Musterausstellungen:
 Prag: Pařížka 28.
 Berlin: 3 W, 42
 Ritterstrasse 36 II.
 Zu den Messen in Leipzig:
 Messepalast „Drei Könige“,
 Peterstr. 32.

Abteilung A:
 Musik-Instrumente, Bestandteile und Saiten.

Abteilung B:
 Jazz-Instrumente von der einfachsten bis zur feinsten Ausführung. Komplette Schlagzeuge von der billigsten Kinder-schlagzeuggarnitur bis zum elegantesten Luxus-Schlagzeug.

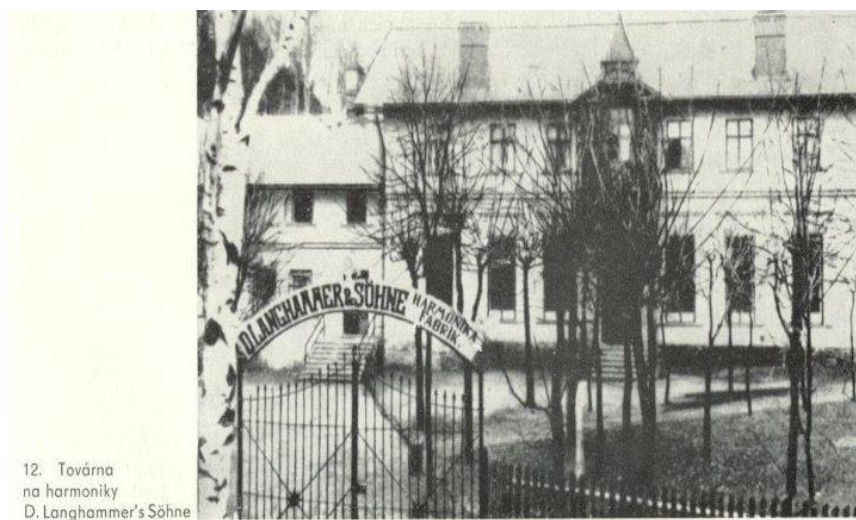
Abteilung C:
 Mundharmonikas, Akkordeons, Concertinas, Bandonions, Zithern in allen Ausführungen, Signalinstrumente für Beruf u. Sport.

Abteilung D:
 Sprechapparate in solider eleganter Ausführung!

Abteilung E:
 Kinder-Instrumente, Spielwaren mit und ohne Musik, musikalische Jazz- und Scherzartikel. – Stets erstklassige Neuheiten.

Mein Stolz
 CONCERTINA
 HANS RÖLZ

Obr. 5 – H. Rölz Musikwarenfabrik

12. Továrna
na harmoniky
D. Langhammer's Söhne

Obr. 6 – Továrna na harmoniky

Obr. 7 – Harmonika Richter

Obr. 8 - Richard Dotzauer

Obr. 9 - Pomník R. Dotzauera

A. R. BREINL

Graslitz, Böhmen / (Tschechoslovakei)
**Kindermusikinstrumenten und
 Spielwarenfabrik**

★

Zweigniederlassung: Klingenthal i. Sa.
 Gegründet im Jahre 1875.
 Telegramm-Adresse: Hussenmühle.
 Telefon Nr. 7a.

 Vivat Kraslice
dobrotouze, plně a moudře

Zu den Messen in:
 Leipzig: Petersstraße 4/6 I, „Keyser'shof“
 Prag: Neuer Messepalast, Stand Nr. 4161
 IV. Stock.

Obr. 10 - Spielwarenfabrik

Obr. 11 - Prodejna Amati

Obr. 12 - Amati výstava

Obr. 13 - Amati-Denak

Obr. 14 – Obří tuba

Obr. 15 – SPŠ a VHN Kraslice

Obr. 16 - Mistřiňanka

Obr. 17 - Laco Dezci

Obr. 18 – Albert Berger

Obr. 19 – Mgr. Petr Sinkule

Obr. 21 – František Malotín

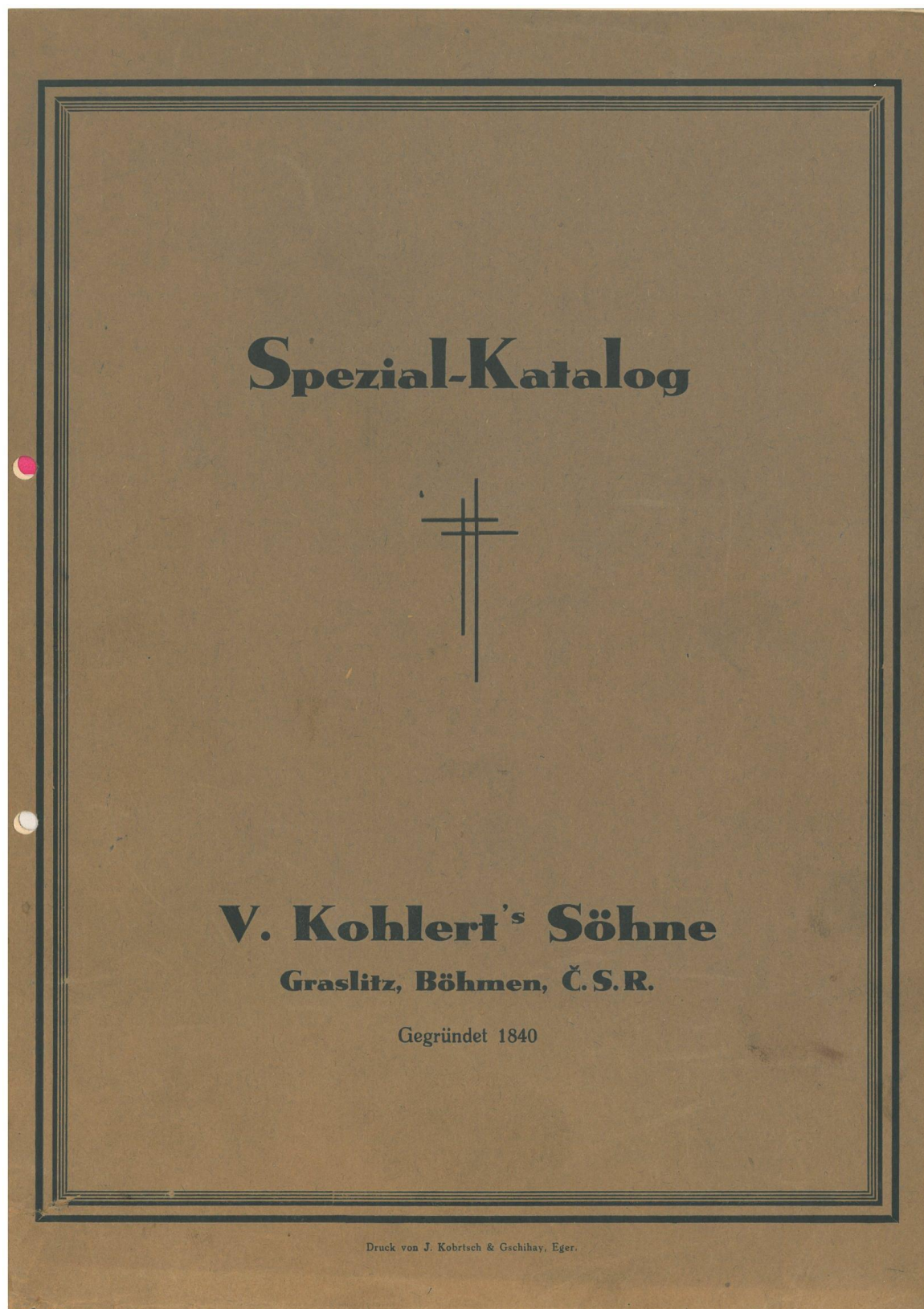

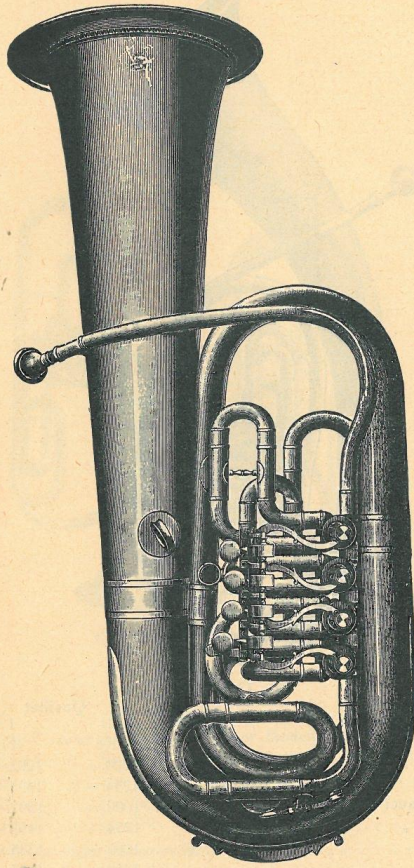
Obr. 20 – Milan Němec

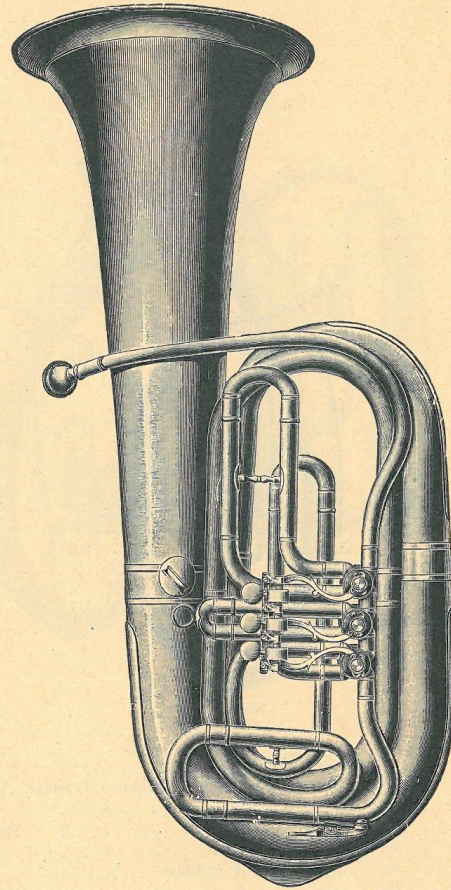
Obr. 22 – Tomáš Chmura

Příloha č. 3 – Katalog V. Kohlert 1840

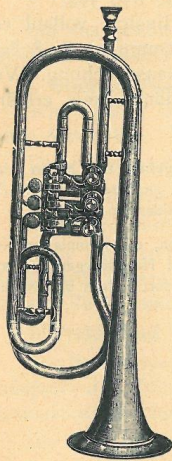
No. 737

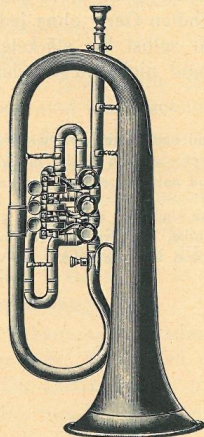
No. 744

No.	F- oder Es-	Baß	Größe	3 Zylinder-Ventile	Qualität	
					II Kč	I Kč
736	F-	Es-	1/2	Größe, 3 Zylinder-Ventile	1534.—	1836.—
737	F-	Es-	1/2	4 " "	1836.—	2204.—
738	F-	Es-	3/4	3 " "	1740.—	2080.—
739	F-	Es-	3/4	4 " "	2080.—	2498.—
740	F-	Es-	3/4	4 " "	1936.—	2298.—
741	F-	Es-	4/4	3 " "	2298.—	2758.—
742	F-	Es-	4/4	4 " "	2168.—	2600.—
743	F-	Es-	weinste Mensur, 3 Zyl.-Ventile	4 " "	2600.—	3122.—
	Es-Zug für F-Baß				Kč 72.—	
744	C- oder B-	Tuba	3/4	Größe, 3 Zylinder-Ventile	2210.—	2650.—
745	C-	B-	3/4	4 " "	2586.—	3096.—
746	C-	B-	4/4	3 " "	2466.—	2960.—
747	C-	B-	4/4	4 " "	2852.—	3420.—
748	C-	B-	weite Mensur, 3 Zylinder-Ventile	4 " "	2822.—	3370.—
749	C-	B-	4	3 Zylinder-Ventile	3088.—	3708.—
750	C-	B-	weinste Mensur, 3 Zylinder-Ventile	4 " "	2978.—	3574.—
751	C-	B-	4	3 Zylinder-Ventile	3428.—	4112.—
752	C-	B-	Kaiserbaß, weite Mensur, 3 Zylinder-Ventile	4 " "	3260.—	3914.—
753	C-	B-	4	3 Zylinder-Ventile	3788.—	4544.—
754	C-	B-	weinste Bauart, 3 Zylinder-Ventile	4 " "	3658.—	4392.—
755	C-	B-	4	3 Zylinder-Ventile	4300.—	5156.—
	B-Zug für C-Tuba oder Kaiserbaß				Kč 88.—	

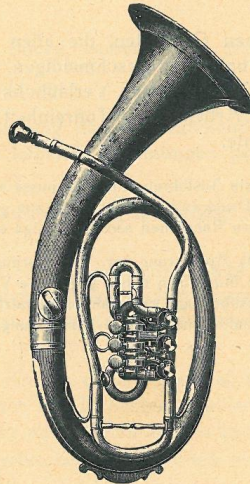
V. KOHLERT'S SÖHNE GRASLITZ, BÖHMEN, Č. S. R.

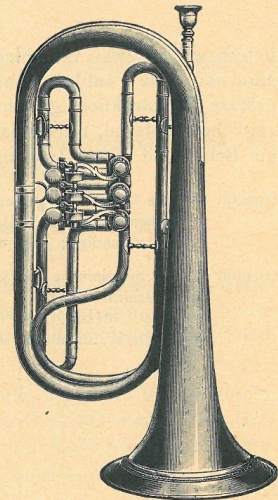
No. 708

No. 709

No. 714

No. 715

No.		Qualität	
		II Kč	I Kč
706	C- oder B-Trompete, Kölner Modell	—	853.—
707	F- „ Es- „ kurze Bauart	623.—	735.—
708	F- „ Es- „ lange Bauart	623.—	735.—
709	C- „ B-Flügelhorn	623.—	735.—
710	F- „ Es-Alto, Trompetenform	835.—	1001.—
	Es-Aufsteckbogen für F-Trompete	Kč 22.—	
	Es-Zug für F-Alto	„ 43.—	
	B-Aufsteckbogen für C-Flügelhorn	„ 16.—	
711	F- oder Es-Alto, gerade oder aufrechte Form	835.—	1008.—
712	F- „ Es- „ „ „ „ Stimmzug quer	835.—	1008.—
713	F- „ Es- „ ovale Form	907.—	1087.—
714	F- „ Es- „ „ „ Stimmzug quer	907.—	1087.—
715	C- „ B-Tenorhorn oder Baßflügelhorn, Trompetenform	986.—	1184.—
	B-Aufsteckbogen für C-Tenor	Kč 29.—	

Příloha č. 4 – Brožura Mechanik hudebních nástrojů

ČESKOSLOVENSKÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE

MECHANIK

HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ OBOR BUDOUCNOSTI

PETROF
Weinbach
SCHOLZE
Rösler
Amati

CREMONA
delicia
RIEGER
KLOSS

Příloha č. 5 – Brožura Studium

STUDIUM

NA STŘEDNÍ
PRŮMYSLOVÉ
ŠKOLE
VÝROBY
HUDEBNÍCH
NÁSTROJŮ
V KRASLICÍCH

